

अध्याय एक

शोधपरिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि

मानवीय उच्चारण अवयवद्वारा उच्चारित यादृच्छिक ध्वनि प्रतीकको व्यवस्थालाई भाषा भनिन्छ । समाजका मानिसहरू भाषाका माध्यमबाट विचार विनिमय गर्दछन् । मानवीय र सामाजिक वस्तु, परिवर्तनशीलता, उत्पादनशीलता जस्ता गुणले युक्त यादृच्छिक सार्थक वाक्प्रतीकको व्यवस्थालाई भाषा भनिन्छ । भाषाको वैज्ञानिक अध्ययनलाई भाषाविज्ञान भनिन्छ । भाषाको वस्तुगत र प्रमाणिक तवरले विज्ञानसम्मत अध्ययन गर्ने शास्त्रलाई भाषाविज्ञान भनिन्छ । भाषा सामाजिक वस्तु हो । यसको प्रयोग व्यवहार समाजमा नै हुन्छ । समाजमा भाषाको प्रयोग भाषिक प्रयोक्ताको स्तर र वर्गअनुसार फरक हुन्छ । भाषा मानवीय वस्तु हो । जसको प्रयोग विचार विनिमय वा सम्प्रेषणका लागि गरिन्छ । भाषा विना मानवच जीवन अपुरो हुन्छ, किनभने भाषा सामाजिक सम्पर्कको प्रभावशाली माध्यम हो । भाषाकै माध्यमबाट मानवीय भाव, विचार, इच्छा, चाहना आदि अभिव्यक्त गर्न सकिन्छ ।

नेपाल बहुजातीय, बहुसांस्कृतिक तथा बहुभाषिक मुलुक हो । यहाँको भौगोलिक विविधताले पनि भाषिक स्थितिमा धेरै प्रभाव पारेको छ । तराइ, पहाड र हिमाली प्रदेश गरी तिन भागमा विभाजित नेपालमा संसारका विभिन्न भाषा परिवारमध्ये चारवटा भाषा परिवारका भाषा बोलिन्छन् । क्रमशः भारोपेली, भोट चिनियाँ, द्रविडेली र आग्नेली भाषा परिवारका वक्ताहरू पहिलो, दोस्रो, तेस्रो र चौथो स्थानमा रहेका छन् । नेपालमा बोलिने विभिन्न भाषाहरूमध्ये भारोपेली भाषा परिवारअन्तर्गत पर्ने नेपाली भाषा बहुसङ्ख्यक नेपालीहरूको मातृभाषा बन्न पुगेको छ । यो भाषा नै नेपालको सरकारी कामकाजको भाषा र समृद्ध साहित्यिक भाषा हो ।

विचार सम्प्रेषण गर्ने सबैभन्दा प्रभावशाली सङ्केत प्रणालीलाई कोड भनिन्छ । भाषामा रहेका सङ्केत वर्ण, अथवा शब्दका माध्यमबाट सन्देशहरूलाई गोप्य वा संक्षिप्त रूपमा आदान प्रदान गर्ने यादृच्छिक अर्थयुक्त प्रणालीलाई कोड भनिन्छ । कुनै पनि भाषाको प्रयोग गर्दा निस्कने ध्वनि वर्ण, रूप, शब्द र वाक्य नै कोड हुन । कोड मिश्रण पनि कोड

परिवर्तनकै उपज मानिन्छ । बहुभाषी समुदायमा कोड मिश्रण सामान्य रूपमा लिइन्छ । एउटा भाषाका वक्ताले अभिव्यक्तिका क्रममा अर्को भाषा मिसाएर प्रयोग गर्नु कोड मिश्रण हो । नेपाली भाषी वक्ताले आफ्नो अभिव्यक्तिमा अन्य भाषामा कोडहरू बिच बिचमा प्रयोग गर्छ भने त्यहाँ कोड मिश्रण भएको मानिन्छ । यस किसिमको कोड मिश्रण भाषाका शब्द, पद, पदावली, उपवाक्य र वाक्यको स्तरमा देखिने छन् । यस किसिमको कोड मिश्रण अशिक्षित व्यक्तिका तुलनामा शिक्षित व्यक्तिमा बढी देखिन्छ ।

कोड मिश्रणको इतिहास यसै बेलादेखि सुरु भयो भनी किटान गर्न कठिन छ । मानव सभ्यताको सुरुवातसँगै भाषाको विकास हुन थाल्यो । उनीहरूले आफू अनुकूलको भाषा विकास गर्दै लगे जब कालान्तरमा विभिन्न आवश्यकताका कारण एउटा भाषाले मात्र मानवीय विचार र आवश्यकतालाई परिपूर्ति गर्न कठिन अवस्था देखियो यही अवस्था परिपूर्ति गर्नका लागि दोस्रो भाषाका कोडहरू प्रयोग गर्न थालियो । त्यसैले मानव सभ्यताको सुरुवातसँगै कोड मिश्रणको विकास भएको अनुमान गर्न सकिन्छ । विश्वका भिन्न भाषाहरूमध्ये अङ्ग्रेजी भाषा एउटा समृद्ध र विश्वव्यापी रूपमा बोलिने अन्तर्राष्ट्रिय भाषा हो । यसलाई विभिन्न राष्ट्रहरूले आफ्नो सरकारी कामकाजको भाषाका रूपमा प्रयोग गरेका छन् । नेपालका सन्दर्भमा पनि अङ्ग्रेजी भाषाले आफ्नो पकड जमाएको छ । कक्षा एकदेखि स्नातक तहसम्म अनिवार्य विषयका रूपमा माथिल्ला कक्षाहरूमा ऐच्छिक विषयका रूपमा तथा संस्थागत विद्यालयमा समेत पठनपाठन हुने यो भारोपेली भाषा परिवारको समृद्ध भाषा हो । यसरी अङ्ग्रेजी भाषाको व्यापक प्रयोगका कारण पनि नेपाली भाषामा यसको प्रयोग स्वाभाविक भएको छ । विश्वभर अङ्ग्रेजी भाषालाई मान्यता दिइने हुँदा यसको प्रयोग र विस्तारमा थप सहयोग मिल्न पुगेको छ । नेपाली भाषामा पनि अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरू स्वतःस्फूर्त रूपमा प्रयोग भएको पाइन्छ । यस्तो अवस्थामा नेपाली साहित्य पनि अङ्ग्रेजी भाषाको कोड मिश्रणबाट अछुतो रहने स्थिति छैन । तसर्थ प्रस्तुत शोधकार्य पनि 'पहेंलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणलाई भाषातत्त्वका आधारमा व्याख्या विश्लेषणमा केन्द्रित रहेको छ ।

१.२ समस्याकथन

अनुसन्धानका निम्ति छानिएको कुनै पनि अनुसन्धेय विषयवस्तुलाई नै समस्याको रूपमा लिने गरिन्छ । अनुसन्धान कार्यका सिलसिलामा 'समस्या' शब्दको अर्थ अनुसन्धेय

समस्या वा अनुसन्धानको विषयवस्तु नै हो, जसमा अनुसन्धानकर्ता पूर्ण रूपमा परिचित हुनु आवश्यक छ। चयन गरिएको शोधशीर्षकअन्तर्गत मुख्य मुख्य समस्या वा प्रश्नहरू तिनका सम्भावित समाधानका उत्तरहरू नै समस्याकथन हो। समस्याकथनअन्तर्गत रहेका प्रश्नहरूले समाधानका उपायहरूको समेत सङ्केत गरेको हुन्छ। यहीबाट शोधकार्य अगाडि बढ्छ।

एउटा भाषाका वक्ताहरूले अभिव्यक्तिका क्रममा एक भाषाको कोड अर्को भाषामा मिसाएर प्रयोग गर्नु नै कोड मिश्रण हो। दैनिक बोलचालमा जस्तै साहित्यिक कृतिमा पनि कोड मिश्रणको अवस्था देख्न सकिन्छ। साहित्यिक कृतिलाई पात्र, परिवेश अनुकूल बनाउन तथा बोधगम्यताको अवस्था सिर्जना गर्नका लागि कोड मिश्रण हुने गर्दछ। विश्वका विभिन्न भाषाहरूमध्ये अङ्ग्रेजी भाषा एउटा सम्बृद्धि र विश्वव्यापी रूपमा बोलिने अन्तर्राष्ट्रिय भाषा हो। अङ्ग्रेजी भाषा व्यापक प्रयोगका कारण नेपाली भाषामा पनि यसको प्रयोग स्वभाविक रूपमा भएको पाइन्छ। यस्तो अवस्थामा नेपाली साहित्य पनि कोड मिश्रणबाट अछुतो रहने स्थिति देखिँदैन। फलस्वरूप नेपाली साहित्यमा पनि अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण व्यापक रूपमा भएको देख्न सकिन्छ। बढ्दो वैज्ञानिकीकरणको अवस्थाले यसको व्यापकता अझै बढ्दो रूपमा हुने देखिन्छ।

प्रगतिशील उपन्यासकारका रूपमा परिचित विष्णु भण्डारीका कृतिहरूमा पनि अङ्ग्रेजी भाषाका प्रभाव देख्न सकिन्छ। यसै प्रभावले गर्दा उनका उपन्यासमा संवादमा अङ्ग्रेजी भाषाको कोड मिश्रण व्यापक रूपमा भएको पाउन सकिन्छ। उनका उपन्यासहरूमा पात्रानुकूलको भाषा प्रयोगका लागि अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण गरेको पाइन्छ। उक्त आधारमा प्रस्तुत शोधकार्यको समस्या 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त कोड मिश्रणको अध्ययनमा केन्द्रित रहेको छ। जुन निम्नानुसारका समस्या कथनका रूपमा रहेका छन् :

- (क) 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा कुन कुन भाषिक तहमा अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरू प्रयोग भएका छन् ?
- (ख) 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोडहरूलाई भाषिक तत्त्वका आधारमा कसरी विश्लेषण गर्न सकिन्छ ?
- (ग) उक्त उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको कारण के हो ?

१.३ अध्ययनको उद्देश्य

उद्देश्य विना कुनै पनि काम सफल र पूर्ण हुन सक्दैन । शोधकार्यको उद्देश्य शीर्षकसँग सम्बद्ध शोध समस्याको प्रमाणिकता तथा प्राज्ञिक समस्या समाधान गर्नु हो । उद्देश्यले नै अनुसन्धानलाई गन्तव्यमा पुऱ्याउने भएकाले उद्देश्यहरू सरल, स्पष्ट, संक्षिप्त र मापनीय हुनुपर्छ । शोधकार्यलाई सम्पन्न गर्नका लागि उद्देश्यहरूले स्पष्ट मार्ग निर्देशन गर्दछन् । शोधार्थीले उद्देश्य निर्धारण गर्दा शोधशीर्षक र शोधसमस्याका आधारमा उद्देश्य निर्धारण गर्नुपर्छ । प्रस्तुत शोधकार्यका उद्देश्यहरू निम्नलिखित छन् :

- (क) 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोडहरू भाषिक तहका आधारमा पहिचान गर्नु,
- (ख) 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोडहरू भाषिक तत्त्वका आधारमा विश्लेषण गर्नु,
- (ग) उक्त उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको कारण पत्ता लगाउनु ।

१.४ अध्ययनको सान्दर्भिकता र उपादेयता

अनुसन्धाताले गर्न लागेको शोधकार्यको प्राज्ञिक तथा अनुसन्धानात्मक आवश्यकता र उपयोगिता माथि प्रकाश पार्नु नै शोधको औचित्य हो (भण्डारी र अन्य, २०७१ : १२८) । प्रस्तुत शोधकार्यबाट कसलाई के फाइदा पुग्छ भन्ने विषय नै शोधकार्यको औचित्य हो । अध्ययनको औचित्यअन्तर्गत शोधकार्य सम्पन्न भइसकेपछि कसलाई कुन पक्षमा के कस्तो लाभ, उपलब्धि वा सहयोग पुग्न सक्छ भन्ने बारेमा उल्लेख गरिएको छ । आजको वैज्ञानिक युगमा विज्ञान र प्रविधिको माध्यमबाट भित्रिएका नयाँ नयाँ ज्ञानका भण्डार पनि एउटा मात्र भाषाले परिपूर्ति गर्न सक्ने अवस्था छैन । विज्ञान र प्रविधिको बढ्दो उपयोग र ज्ञानको विष्फोटका कारण पनि नयाँ शब्दको निर्माण हुनका साथै परस्थिति अनुकूल नयाँ शब्द सापटी लिने प्रचलन अत्यधिक मात्रामा रहेको पाइन्छ । नेपाली साहित्यिक लेख्य भाषामा पनि मैथिली, नेवारी, तामाङ, वान्तवा, लिम्बू, थारु तथा विदेशी भाषा अङ्ग्रेजी, हिन्दी, उर्दू, फारसी लगायतका थुप्रै भाषाहरूको कोड मिश्रण भएको पाइएको छ ।

प्रस्तुत शोधकार्य 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त कोड मिश्रणको अध्ययन शीर्षकमा गरिएको अनुसन्धान त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा

विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर चौथो सेमेष्टरको पाठ्यांश नेपा.शि. ५४४ को उद्देश्य पुरा गर्ने सन्दर्भमा तयार पारिएको छ । प्रस्तुत शोधकार्य 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त कोड मिश्रणमा केन्द्रित रहेको छ । उक्त उपन्यासमा रहेका कोडहरूमा केन्द्रित रहँदै पाठक तथा विभिन्न पेसारत व्यक्तिहरूका प्रतिक्रियालाई समेत समावेश गरिएको छ । नेपाली भाषा साहित्यमा प्रयोग भएका अङ्ग्रेजी भाषाको कोडहरूको अध्ययन कम मात्रामा भएकाले पनि यो शोधकार्य औचित्यपूर्ण रहेको छ । यस शोधकार्यबाट नेपाली साहित्य अनुरागी पाठक, शिक्षक, विद्यार्थी, पाठ्यक्रमविद्, लेखक, आदिका लागि पनि विशेष महत्त्व रहेको छ । यस शोधकार्यबाट सामाजिक भाषाविज्ञान, कोशविज्ञान, अनुवाद विज्ञान जस्ता प्रायोगिक भाषाविज्ञानका क्षेत्रमा समेत सहयोग पुग्नका साथै भावी अनुसन्धातालाई समेत तत् विषयसँग सम्बन्धित अनुसन्धानका लागि मार्गनिर्देशनका निम्ति सहयोग पुऱ्याएको देखिन्छ ।

नेपाली साहित्यमा रहेका विभिन्न विधाहरू मध्ये आख्यानअन्तर्गत उपन्यास विधालाई पनि लिन सकिन्छ । नेपाली साहित्य जगतका साहित्यकारहरूको हकमा वर्तमान समयका प्रगतिशील एक विशिष्ट उपन्यासकारका रूपमा विष्णु भण्डारी चर्चित छन् । उनका प्रकाशित विभिन्न कृति मध्ये 'पहेँलो घाम' नामक उपन्यास पनि एक उत्कृष्ट उपन्यासका रूपमा चिनिन्छ । उक्त उपन्यासमा अहिलेभन्दा २० वर्ष पहिला नेपालमा चलेको जनयुद्धसम्बन्धी अयोग्य छापामारले प्रयोग गर्ने भाषा कोड र कोड मिश्रणका बारेमा अध्ययन गरिएको छ । यसरी हालसम्म 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा कोड मिश्रण अध्ययन हुन नसकेकाले यो अध्ययन औचित्यपूर्ण रहेको छ ।

१.५ अध्ययनको सीमाङ्कन

शोधकार्य सम्पन्न गर्नका लागि निश्चित सीमामा त्यसको सीमा निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ । अध्ययन कार्य सम्भाव्य सबै क्षेत्रमा असम्भव हुन सक्छ । त्यसैले यसलाई निश्चित सीमामा राख्न आवश्यक हुन्छ । अध्ययन क्षेत्र र सीमा स्पष्ट भएन भने शोधकार्य सीमाभन्दा बाहिर गई उद्देश्यसम्म नपुगिने हुन्छ । प्रस्तुत शोधकार्यलाई निम्नानुसार सीमाङ्कन गरिएको छ :

- (क) प्रस्तुत शोधकार्य 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त कोड मिश्रणको अध्ययनमा सीमित रहेको छ ।
- (ख) उक्त उपन्यासमा कोड मिश्रणलाई भाषिक तत्त्वका (शब्द, पद, पदावली, उपवाक्य र वाक्य) आधारमा विश्लेषण गरिएको छ ।

(ग) प्रस्तुत अध्ययनमा कोड मिश्रणको कारण बुभन काठमाडौँ उपत्यकाका पाठकहरू तथा विभिन्न पेसागत व्यक्तिहरू (२० जना) को धारणा लिई त्यसको परिणामको समीक्षा गरिएको छ ।

१.६ शोधको रूपरेखा

शोधपत्रको संरचनालाई सुसङ्गठित र सुव्यवस्थित रूपमा प्रस्तुत गर्नका लागि अध्ययनको रूपरेखा आवश्यक पर्दछ । प्रस्तुत शोधकार्यलाई निम्नलिखित अध्यायमा विभाजन गरी अनुसन्धान गरिएको छ :

अध्याय एक : शोध परिचय

अध्याय दुई : पूर्वकार्यको पुनरावलोकन र सैद्धान्तिक अवधारणा

अध्याय तिन : अध्ययन विधि र प्रक्रिया

अध्याय चार : व्याख्या र विश्लेषण

अध्याय पाँच : व्याख्या र विश्लेषण

अध्याय छ : व्याख्या र विश्लेषण

अध्याय सात : सारांश, निष्कर्ष र उपयोगिता

सन्दर्भसूची

परिशिष्ट

व्यक्तिवृत्त

अध्याय दुई

पूर्वकार्यको पुनरावलोकन र सैद्धान्तिक अवधारणा

२.१ पूर्वकार्यको पुनरावलोकन

अनुसन्धान कार्य आफैमा एक जटिल र महत्त्वपूर्ण कार्य हो । कुनै पनि कार्यको थालनी गर्नुपूर्व तत्सम्बन्धी कार्यलाई अध्ययन, चिन्तन र मनन गर्नु उपयुक्त हुन्छ । अनुसन्धानका सिलसिलामा सम्बन्धित विषयमा त्यसअघि के कस्ता कार्यहरू सम्पन्न भएका छन् ती कार्यहरूको व्यवस्थित र क्रमबद्ध टिप्पणी गर्नु नै पूर्वकार्यको समीक्षा हो । त्यसले त्यसपूर्व के कति अध्ययन अनुसन्धान भएका छन् र के कति बाँकी छन् भन्ने कुराको जानकारी प्रदान गर्दछ । पूर्वकार्यको समीक्षाबाट सम्बन्धित विषयमा के कस्ता समस्या र उद्देश्यहरू हुन्, कस्ता विधि र प्रक्रियाको प्रयोग गरिएको छ, कस्तो निष्कर्ष आएको छ भन्ने कुराको जानकारी प्राप्त गर्नमा सहयोग गर्दछ । यसबाट अनुसन्धातालाई अनुसन्धेय विषय अगाडि बढाउन सहयोग पुग्दछ । साथै पूर्वकार्यको अध्ययनबाट त्यसमा भएका कमीकमजोरी पत्ता लगाई त्यस्ता कमीकमजोरीबाट बच्दै सबल पक्षको अनुसरण गरी आफ्नो शोधकार्यलाई अगाडि बढाउन सकिन्छ ।

२.१.१ प्रस्तुत शोधशीर्षकसँग सम्बन्धित पुस्तकहरूको पुनरावलोकन

प्रस्तुत शोधकार्यको सैद्धान्तिक अवधारणा पहिल्याउन विभिन्न विद्वान्का पुस्तकहरूले सहयोग पुऱ्याउने छन् । जसको पुनरावलोकन निम्नानुसार गरिन्छ :

आचार्य र गौतम (२०६३ दो.सं.) द्वारा सामाजिक भाषाविज्ञान तथा मनोभाषाविज्ञानमा कोड परिवर्तन, कोड मिश्रण र यसको कारणबारे चर्चा गरिएको छ । यसमा कोड परिवर्तनका कारणहरूको उल्लेख गर्दै परिस्थितिजन्य, अभावजन्य, सम्वाददात्मक गरी तिनवटा कोड परिवर्तनका प्रकारको चर्चा गरिएको छ । उक्त पूर्वकार्यले प्रस्तुत शोधको कोड मिश्रणका सन्दर्भगत कारणमा सहयोग गरेको छ ।

अधिकारी (२०६५) द्वारा सामाजिक र प्रायोगिक भाषाविज्ञान पुस्तकमा कोड परिवर्तन र कोड मिश्रणको सैद्धान्तिक चर्चा गरिएको छ । उक्त पुस्तकमा कोड परिवर्तन र कोड मिश्रणको परिचय, प्रकृति, कोड परिवर्तनका कारण समेत उल्लेख गरिएको छ । कोड परिवर्तनकै परिणामस्वरूप कोड मिश्रणको स्थिति देखापर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ । कोड

मिश्रण एकभाषिक र बहुभाषिक सबै वक्ताहरूमा पाइने उल्लेख गरिएको छ । उक्त पूर्वकार्यले प्रस्तुत शोध अध्ययनका लागि सैद्धान्तिक ढाँचा तयार पार्न सहयोग गरेको छ ।

घिमिरे (२०६५) द्वारा **सामाजिक भाषाविज्ञान** पुस्तकमा कोड परिवर्तन र कोड मिश्रणसम्बन्धी चर्चा गरिएको छ । उक्त पुस्तकमा सामाजिक सन्दर्भ, भाषिक कोड विस्तारित र सीमित कोड, कोडको परिचय र कोडको छनोट, कोड परिवर्तन, कोड मिश्रण, पिजिन र क्रिओल भाषाहरू जस्ता शीर्षकमा विस्तृत र व्यापक रूपमा चर्चा गरिएको छ । उक्त पूर्वकार्यले प्रस्तुत शोधको सैद्धान्तिक रूपरेखा तयार गर्नमा उपयोगी भएको छ ।

आचार्य (२०६६) द्वारा **सामान्य भाषाविज्ञान** पुस्तकमा कोड चयन, कोड परिवर्तन तथा कोड मिश्रणको परिचय, कोड परिवर्तनका कारणहरू उल्लेख गरिएको छ । वक्ताले एउटै सन्दर्भमा भाषिक अभिव्यक्ति गर्दा एकभन्दा बढी भाषिक भेद वा भाषाका कोडहरू मिसाएर गर्छ भने त्यसलाई कोड मिश्रण भनिन्छ भन्ने उल्लेख गरिएको छ । उक्त पूर्वकार्यले प्रस्तुत शोध अध्ययनका लागि सैद्धान्तिक ढाँचा तयार पार्न सहयोग गरेको छ ।

भण्डारी र पौड्याल (२०७०) द्वारा **सामाजिक भाषाविज्ञान र मनोभाषाविज्ञान** पुस्तकमा कोड परिवर्तन र कोड मिश्रणको परिचय, कोड परिवर्तनका मुख्य कारणहरू, कोड मिश्रणको अवस्था, यसको सान्दर्भिकता आदिलाई सोदाहरण चर्चा परिचर्चा गरिएको छ । शब्दको स्तरदेखि वाक्यको स्तरसम्म कोड मिश्रण हुने कुराको चर्चा गर्दै द्विभाषिक र बहुभाषिक समुदायमा कोड मिश्रण हुने कुरा स्वीकार गरिएको छ । उक्त पूर्वकार्यले प्रस्तुत शोधको सैद्धान्तिक रूपरेखा निर्माणमा सहयोग मिलेको छ ।

गौतम र चौलागाई (२०७०) द्वारा **भाषाविज्ञान** पुस्तकमा कोड चयन, कोड परिवर्तन, कोड परिवर्तनको अवस्था, कोड परिवर्तनका कारणहरू, कोड मिश्रण जस्ता शीर्षकमा विस्तृत र व्यापक रूपमा चर्चा गरिएको । उक्त पुस्तकमा कोड परिवर्तन हुँदै जाँदा अन्ततः कोड मिश्रणको स्थिति देखा पर्दछ । यसको कोड मिश्रणलाई कोड परिवर्तनकै परिणामका रूपमा लिन सकिने बुँदा उल्लेख गरिएको छ भने कोड मिश्रण द्विभाषिक तथा बहुभाषिक समुदायमा कोड मिश्रण बढी भेटिन्छ भन्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ । कोड मिश्रण भाषाका शब्द, पदावली, उपवाक्य र वाक्य आदि एकाइमा देखिन्छ भन्ने कुराको पनि चर्चा गरिएको छ । उक्त पूर्वकार्यले प्रस्तुत शोधको सैद्धान्तिक रूपरेखा निर्माणमा सहयोगीको भूमिका निर्वाह गरेको छ ।

२.१.२ प्रस्तुत शोध शीर्षकसँग सम्बन्धित शोधकार्यहरूको पुनरावलोकन

प्रस्तुत शोधकार्य 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त कोडमिश्रणको अध्ययनलाई सम्पन्न गर्नका लागि विगतमा त्रिभुवन विश्वविद्यालयको नेपाली तथा अङ्ग्रेजी केन्द्रीय विभागमा भएका प्रयासहरूलाई अध्ययन मनन गरी सङ्क्षिप्त रूपमा निम्नानुसार चर्चा गरिएको छ :

ढकाल (२०६९) द्वारा अन्तर्मनको यात्रा संस्मरणात्मक कृतिमा अङ्ग्रेजी भाषाको कोड मिश्रणको अध्ययन शीर्षकमा शोधपत्र तयार पारिएको छ । उक्त शोधमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अवस्था, कोड मिश्रणको भाषातत्त्वका आधारमा विश्लेषण गर्न, कोड मिश्रणको कारण पत्ता लगाउनु जस्ता उद्देश्यहरू निर्धारण गरिएको छ । पुस्तकालयीय ढाँचा र वर्णनात्मक विधि उपयोग गरिएको उक्त शोधपत्रमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अवस्था पहिचान गरी तिनीहरूको आवृत्ति र प्रतिशतका साथै व्याख्या र विश्लेषण पनि गरिएको छ । समग्र भाषिक तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू प्रयोग भएको निष्कर्ष निकालिएको छ । उक्त पूर्वकार्यले प्रस्तुत शोधको रूपरेखा तयार पार्न सहयोग गरेको छ ।

बस्नेत (२०७०) द्वारा कान्तिपुर पत्रिकाको विज्ञापन खण्डमा प्रयुक्त शब्दभण्डार तथा कोड मिश्रणको अध्ययन शीर्षकमा शोधपत्र तयार पारिएको छ । वि.सं. २०६९/१२/०१ दखि ३० सम्मको कान्तिपुर दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित दसवटा सूचनामूलक, दसवटा व्यावसायिक र दसवटा रोजगारका लागि गरिएका विज्ञापनलाई प्रतिनिधिमूलक विषय बनाई शोधकार्य सम्पन्न गरिएको छ । विज्ञापन खण्डमा रहेका शब्दभण्डारको अध्ययन गर्नु उक्त विज्ञापन खण्डमा रहेको कोड मिश्रणको स्थिति पत्ता लगाउनु र प्रश्नावलीमा प्राप्त तथ्यका आधारमा निष्कर्ष प्रस्तुत गर्नु उक्त शोधकार्यको उद्देश्य रहेको छ । पुस्तकालयीय ढाँचा र वर्णनात्मक विश्लेषणात्मक विधिको प्रयोग गर्दै विषय विज्ञको सुझाव अनुरूप प्रश्नावली निर्माण गरी पाठकको प्रतिक्रियालाई समेत समावेश गरिएको छ । यस शोधकार्यमा तिसवटा विज्ञापनमा सबैभन्दा बढी तत्सम (४७.२५) आगन्तुक (३०.४७) तद्भव (२२.०१) शब्दहरू प्रयोग भएका तथा सबैभन्दा बढी व्यावसायिक (४६.०८) विज्ञापनमा कोड मिश्रण रहेको निष्कर्ष निकालिएको छ । उक्त पूर्वकार्यले प्रस्तुत शोधको अध्ययन विधि र सामग्री सङ्कलनको खाका निर्माण गर्नमा सहयोग गरेको छ ।

अधिकारी (२०७०) द्वारा सुकरातको डायरी उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन शीर्षकमा शोधपत्र तयार गरिएको पाइन्छ । उक्त शोधपत्रमा सुकरातको डायरी उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरू पत्ता लगाउनु, उपन्यासमा प्रयुक्त कोडलाई भाषिक तत्त्वका आधारमा विश्लेषण गर्न र कोड मिश्रणका कारणहरू पत्ता लगाउनु जस्ता उद्देश्यमा केन्द्रित रहेको छ । मूलतः वर्णनात्मक विधिमा आधारित उक्त शोधपत्रमा असम्भाव्य नमुना छनोट अन्तर्गत उद्देश्यपूर्ण नमुना छनोटका आधारमा सुकरातको डायरी उपन्यासको अध्ययन गरिएको छ । काठमाडौँ उपत्यकाका पाठक र लेखकलाई समेत समावेश गरी विसजना व्यक्तिहरूलाई नमुना जनसङ्ख्याका रूपमा लिइएको छ । यसरी गरिएको उक्त शोधपत्रमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणलाई भाषिक तत्त्वका आधारमा व्याख्या विश्लेषण गरिएको छ । समग्र भाषिक तहमा ३६३ अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको जसमध्ये शब्द तहमा ५३.७२ अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको जसमध्ये शब्द तहमा ५३.७२ प्रतिशत, पदावलीको तहमा ३०.५८ प्रतिशत, उपवाक्य तहमा २.७५ प्रतिशत, वाक्य तहमा १२.४० प्रतिशत र अनुच्छेद तहमा ०.५५ प्रतिशत अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको निष्कर्ष निकालिएको छ । यसका साथै कोड मिश्रण हुनका कारणहरू पहिचान गर्दै शैक्षणिक उपयोगिता र सुभाब समेत प्रस्तुत गरिएको छ । उक्त पूर्वकार्यले प्रस्तुत शोधको उद्देश्य निर्धारण र समस्याको खोजीमा सहयोग गरेको छ ।

पौडेल (२०७०) द्वारा सलिजो उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन शीर्षकमा शोधपत्र तयार पारिएको छ । उक्त शोधपत्रमा सलिजो उपन्यासमा के कस्ता अङ्ग्रेजी कोडहरू प्रयोग भएका छन्, भाषातत्त्वका आधारमा त्यसको विश्लेषण कसरी गर्न सकिन्छ । अङ्ग्रेजी कोडहरू प्रयोग हुनका कारणहरू पत्ता लगाउनु र पाठकको प्रतिक्रिया बुझ्नु आदि समस्यामा केन्द्रित रही शोधपत्रका उद्देश्यहरू निर्धारण गरिएको पाइन्छ । पुस्तकालयीय ढाँचाको प्रयोग गरी सलिजो उपन्यासमा प्रयुक्त कोड मिश्रणलाई भाषात्वका आधारमा व्याख्या र विश्लेषण गरिएको पाइन्छ । असम्भाव्य नमुना छनोट पद्धतिका आधारमा कीर्तिपुर आसपासका दसजना पाठकका प्रतिक्रियालाई समावेश गरिएको छ । सलिजो उपन्यासमा शब्द/पद, पदावली, उपवाक्य र वाक्य जस्ता भाषिक तहमा आवृत्तिमूलक अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरू रहेको र बोधगम्यताका रूपमा केही लामा र केही छोटो र कर्तन कोडहरूको प्रयोगले गर्दा साधारण पाठकका लागि जटिल रहेको निष्कर्ष निकालिएको छ । नेपाली साहित्यमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको प्रयोग गर्दा सबै वर्गका पाठकले बुझ्ने गरी

सामान्यीकरण गर्नु पर्ने सुभाब पनि दिइएको छ । उक्त पूर्वकार्य प्रस्तुत शोधकार्यको ढाँचा निर्माणमा उपयोगी भएको छ ।

राई (२०७१) द्वारा फोसिल कथा सङ्ग्रहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन शीर्षकमा शोधकार्य गरिएको छ । उक्त शोधकार्यका उद्देश्य फोसिल कथा सङ्ग्रहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरू पत्ता लगाउनु, उक्त कथा सङ्ग्रहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोडहरूलाई भाषिक तत्त्वका आधारमा व्याख्या र विश्लेषण गर्नु र कोड मिश्रणका कारण पत्ता लगाउनु रहेका छन् । उक्त शोध तयार गर्ने क्रममा पुस्कालयीय विधि र वर्णनात्मक विधिको उपयोग गरिएको छ । उक्त शोधपत्रमा गिद्धहरूको नाम कथामा ३७३ वटा 'श्लोक' कथामा ४० वटा, 'विनिर्माण' कथामा २४ वटा, 'कथासिस' कथामा ४७ वटा, 'पाण्डुलिपि' कथामा २४ वटा, 'रिभोल्भर' कथामा १३५ वटा, 'फोसिल' कथामा १९२ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू रहेको निष्कर्ष निकालिएको छ । उक्त शोधकार्य प्रस्तुत शोधको उद्देश्य निर्माण गर्न उपयोगी भएको छ ।

सुवेदी (सन् २००१) द्वारा कोड मिक्सिड इन गोरखापत्र डेल्ली शीर्षकमा शोधपत्र तयार पारिएको पाइन्छ । उक्त शोधपत्रमा गोरखापत्र दैनिक पत्रिकामा प्रयोग भएका अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरूलाई भाषातत्त्वका आधारमा विश्लेषणात्मक अध्ययन गरिएको छ । गोरखापत्र दैनिक पत्रिकामा प्रयोग भएका अङ्ग्रेजी कोडहरूलाई शब्द उपवाक्य जस्ता भाषिक तह र व्याकरणिक कोटिका आधारमा व्याख्या विश्लेषण गरिएको छ । पुस्तकालयीय ढाँचाबाट सामग्री सङ्कलन गरी विश्लेषण गरिएको छ । उक्त शोधकार्यमा कोड मिश्रण हुनका कारणहरूसमेत औल्याई निष्कर्ष प्रस्तुत गरिएको छ । उक्त शोधपत्र प्रस्तुत शोधकार्यमा अङ्ग्रेजी कोडहरूको पहिचान गरी भाषिक विश्लेषण गर्दा मार्गदर्शन भएको छ ।

बराल (सन् २००५) द्वारा कोड मिक्सिड इन नेपाली सिनेमा अ डिस्क्रिप्टिभ स्टडी शीर्षकमा शोध तयार पारिएको छ । उक्त शोधपत्रमा नेपाली सिनेमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणका साथै के कस्ता भाषिक तहमा कोड मिश्रण र कोड मिश्रण हुनका कारण समेत खोजी गरिएको छ । यस शोधपत्रमा नेपाली चलचित्रमा भाषिक तहमा के कस्ता भाषिक कोड मिश्रण भएका छन्, त्यसको खोजी गरी व्याख्या र विश्लेषण गरी निष्कर्ष निकालिएको छ । उक्त शोधकार्यले प्रस्तुत शोधलाई गन्तव्यमा पुऱ्याउन उचित गोरेटो प्रदान गरेको छ ।

रेग्मी (सन् २००६) द्वारा द मिक्सिड अफ इङ्लिस कोड इन नेपाली पब्लिक स्पिकिङ्ग शीर्षकमा शोधपत्र तयार पारिएको छ । उक्त शोधपत्रमा नेपाली समुदायले

बोलीचालीको भाषामा प्रयोग गर्ने गरेको अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरूलाई लिएर अध्ययन गरिएको पाइन्छ । यसमा नेपाली बोलीचालीमा प्रयोग हुने अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको सङ्ख्या र प्रतिशतलाई प्रस्तुत गरी निष्कर्ष निकालिएको छ । उक्त पूर्वकार्य प्रस्तुत शोधको भाषिक तत्त्वका आधारमा विश्लेषण गर्नमा सहयोग गरेको छ ।

पौडेल (सन् २००७) द्वारा **इङ्लिस कोड मिक्सड इन पिन्ट मिडिया अ केस अफ अन्नपूर्ण पोष्ट डेल्ली** शीर्षकमा शोधपत्र तयार पारिएको छ । उक्त शोधपत्रमा अन्नपूर्ण पोष्ट दैनिकमा हुने अङ्ग्रेजी भाषिक कोडको सङ्ख्या आवृत्ति, प्रतिशत र श्रेणीलाई प्रस्तुत गरिएको छ । सबैभन्दा कम र सबैभन्दा बढी प्रयोग भएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडको चर्चा गर्दै शैक्षणिक उपयोगितालाई पनि प्रस्तुत गरिएको छ । उक्त पूर्वकार्यले प्रस्तुत शोधको आवृत्ति प्रतिशत श्रेणीकरण गर्नमा सहयोग गरेको छ ।

देवकोटा (सन् २००९) द्वारा **कोड मिक्सड इन नेपाली ड्रामाज** शीर्षकमा शोधपत्र तयार पारिएको छ । उक्त शोधपत्रमा नेपाली नाटकमा प्रयोग गरिने अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको चर्चा गरिएको छ । नेपाली नाटकीय संवादमा प्रयोग गरिने अङ्ग्रेजी भाषिक कोडको व्याख्या विश्लेषण यस शोधकार्यमा गरिएको पाइन्छ । नेपाली नाटकहरूमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अवस्था, नेपाली नाटकमा प्रयोग हुने अङ्ग्रेजी कोडको भाषा तत्त्वको आधारमा व्याख्या गर्नु र नाटकमा प्रयोग हुने कारणहरू उल्लेख गर्नु उक्त अध्ययनका उद्देश्यहरू रहेका छन् । वर्णनात्मक विधिको प्रयोग गर्दै पुस्तकालयीय अध्ययन प्रक्रियाद्वारा शोधप्रतिवेदन तयार पारिएको छ । नेपाली नाटकमा प्रयुक्त हुने भाषाका सबै तहमा अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरू मिश्रण भएको निष्कर्ष निकालिएको छ । उक्त पूर्वकार्यको अध्ययनले शोधकार्यमा निकै सहयोग भएको छ ।

ठकुरी (सन् २०१२) द्वारा **इङ्गलिस कोड मिक्सड इन नेपाली समाचारपत्र डेल्ली** शीर्षकमा शोधपत्र तयार पारिएको छ । उक्त शोधपत्रमा नेपाली समाचारपत्र दैनिकमा भएको अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययनमा केन्द्रित रहेको छ । वर्णनात्मक विधिको प्रयोग गर्दै अध्ययन अगाडि बढाइएको छ । उक्त शोधपत्रमा नेपाली समाचारपत्र दैनिकमा प्रयुक्त नाम, विशेषण, क्रिया, क्रियायोगी, संयोजक जस्ता पक्षमा भएका अङ्ग्रेजी कोडहरूको अध्ययन गरी व्याख्या विश्लेषण गरिएको छ । यसरी गरिएको शोधकार्यमा नेपाली समाचारपत्रमा अङ्ग्रेजी कोडहरू विभिन्न भाषिक तहमा अत्यधिक मात्रामा रहेको निष्कर्ष

निकाल्दै शैक्षणिक प्रयोजन तथा सल्लाह सुझाव दिई अध्ययन पुरा गरिएको छ । उक्त पूर्वकार्य प्रस्तुत शोधको रूपरेखा निर्माण गर्नमा उपयोगी भएको छ ।

उपर्युक्त अध्ययन अनुसन्धानहरू एक आपसमा अन्तर्सम्बन्धित रहेको देखिन्छ । भाषिक तत्त्वका आधारमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययनलाई शोधपत्रको प्रमुख विषय बनाइएको कारण पनि त्यस किसिमको अन्तर्सम्बन्ध स्वभाविक भएको मान्न सकिन्छ । यी पूर्वकार्यको समीक्षाहरूबाट प्रस्तुत शोधकार्य सम्पन्न गर्नमा समेत थप सहयोग प्राप्त भएको छ । यसका साथै शोधपत्रमा रहेका कमीकमजोरीहरूलाई समेत ध्यानमा राखी त्यस्ता कमीकमजोरीबाट सजग रहँदै त्यस किसिमको त्रुटिबाट बच्न समेत थप सहयोग गर्दछ । यसरी कोड मिश्रणसँग सम्बन्धित भएर गरिएका अध्ययन अनुसन्धान उल्लेख्य मात्रामा नरहेको र अङ्ग्रेजी विभागमा त भन्ने कोड मिश्रणसँग सम्बन्धित शोधकार्यहरू अत्यन्तै न्यून रहेको छ । त्यसैले प्रस्तुत शोधकार्य 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त कोड मिश्रणसँग सम्बन्धित अध्ययनमा विस्तृत व्याख्या र विश्लेषण गर्न केन्द्रित रहेको छ ।

२.२ सैद्धान्तिक अवधारणा

२.२.१ कोड परिचय

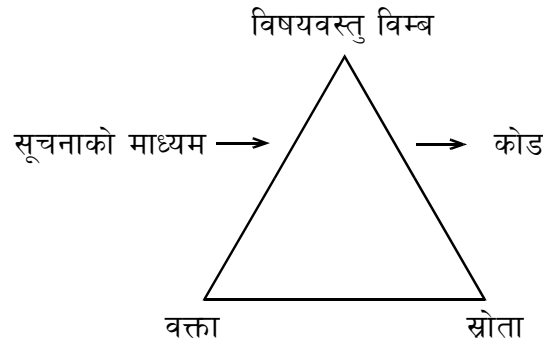
अङ्ग्रेजी भाषाबाट भएको 'कोड' शब्द नेपाली भाषाको प्रचलित अर्थमा 'सङ्केत' भन्ने हुन्छ । 'कोड' वक्ताले विभिन्न भाषाको प्रयोग गर्दा सूचना साटासाट गर्दा प्रयोग गर्ने सबैभन्दा उपयुक्त सङ्केत प्रणाली हो । मानवीय विचार आदान प्रदान गर्न, विचारको सम्प्रेषण गर्ने, ध्वनि वर्ण रूप, शब्द पदावली वाक्यहरूको समूह नै कोड हो ।

मानवीय मनका विचारहरू सम्प्रेषण गर्न खास इसारा, हाउभाउ जस्ता सङ्केतहरू पनि कोडका रूपमा आएका हुन्छन् । भाषिक सन्दर्भमा खास भाषा जे बोलिन्छ, त्यही सुनिन्छ र जे लेखिन्छ, त्यही पढिन्छ । त्यसैले सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइमा प्रयुक्त सङ्केत व्यवस्था नै कोड हो । "कुनै पनि सन्दर्भमा भाषा प्रयोग गर्नका लागि वक्ताले चयन गर्ने खास भाषा वा भाषिक भेद नै कोड हो । जुन दुई वा सोभन्दा बढी पक्षबिच आपसमा कुराकानी गर्दा प्रयोग हुने गर्दछ" (घिमिरे, २०६४ : ४६) । कोड सामान्य रूपमा वक्ताले प्रयोग गर्ने भाषिक भिन्नता, भाषा, भाषिका शैलीका सट्टामा प्रयोग हुन्छ । भाषा एक सङ्केत प्रणाली हो । हरेक भाषाको आ-आफ्नै सङ्केत व्यवस्था हुने गर्दछ । मानिसले आफ्नो सन्देश सम्प्रेषित गर्नका लागि वाक् प्रतीकका साथै अन्य सङ्केतलाई पनि कोडका रूपमा

प्रयोग गर्न सक्दछ भने पशुपंक्षीले सञ्चारलाई आफ्नै छुट्टै सङ्केतका रूपमा प्रयोग गर्ने गर्दछन् । त्यसैगरी मौरीले आफ्नो नृत्यलाई कोडको रूपमा प्रयोग गर्दछ । त्यसैले भाषिक व्यवस्था अनुरूप कोड सङ्केत एक विशिष्ट प्रणाली हो । जसले समग्र भाषिक भेदको प्रतिनिधित्व गर्दछ ।

भाषाको प्रयोग गर्दा उत्पन्न हुने ध्वनि, रूप, शब्द, पदावली, उपवाक्य, वाक्य र अनुच्छेदसम्म समावेश हुने गर्दछ । “सङ्केत वर्ण अथवा शब्दका माध्यमबाट सन्देशहरूलाई गोप्य वा सङ्क्षिप्त रूपमा आदान प्रदान गर्ने निश्चित अर्थयुक्त प्रणालीलाई कोड भनिन्छ” (भण्डारी र पौड्याल, २०६८ : ४६) ।

मानवीय विचार विनिमयलाई अथवा मानसिक विचारलाई सङ्केतमा प्रकट गर्ने कार्य कोड हो । यस कार्यलाई निम्न अनुसार आरेखद्वारा स्पष्ट पार्न सकिन्छ ।

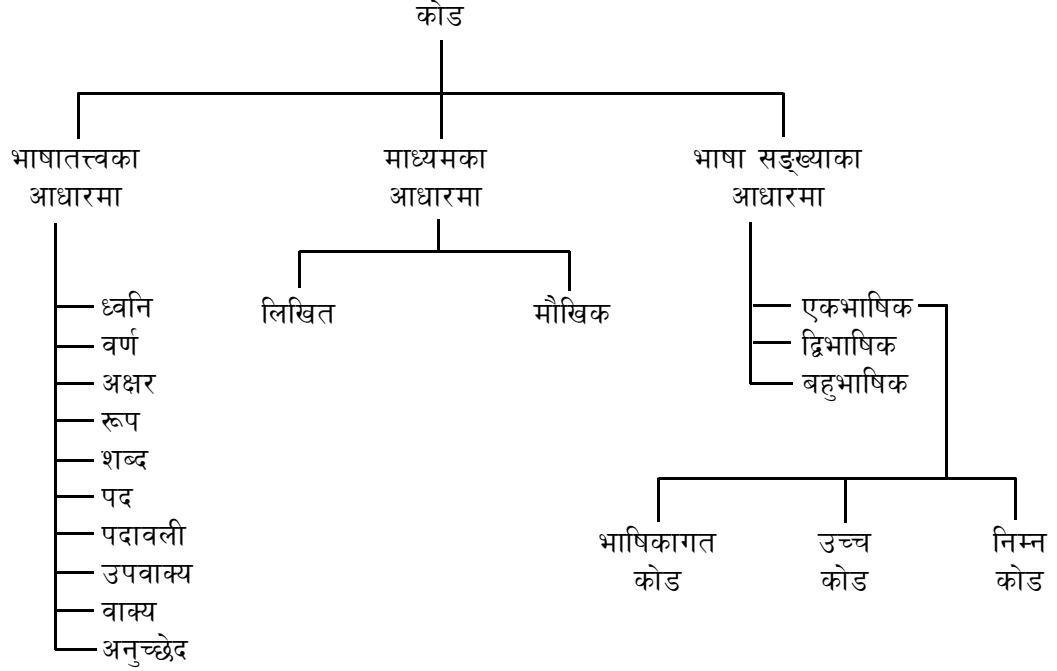
(स्रोत : कार्की, २०७२ : १२) ।

उक्त आधारमा कोड सूचना आदान प्रदान गर्ने एक प्रणालीका रूपमा चिनिन्छ । यसको प्रत्यक्ष सम्बन्ध समाजसँग हुने गर्दछ । समाज अनुसार भाषिक कोडको प्रयोग हुने गर्दछ । संसारका प्रत्येक भाषामा आ-आफ्नै कोड रहेका हुन्छन् । प्रत्येक भाषाका विभिन्न क्षेत्र स्वरूप र विषयवस्तुको प्रकृति अनुसार भिन्न भिन्न भाषिक कोडको प्रयोग गर्नुमा भाषिक क्षमता तथा मनोविज्ञानले समेत प्रभाव पारेको हुन्छ । अतः भाषिक रूपमा विचार विनिमय गर्दा आउने सङ्केत व्यवस्था नै कोड हो ।

२.२.२ कोड वर्गीकरणका आधारहरू

भाषामा रहेका सङ्केत व्यवस्था नै कोड हो । मानवीय विचार आदान प्रदान गर्ने विचारको सम्प्रेषण गर्ने ध्वनि, वर्ण, रूप, शब्द पदावली, वाक्यहरूको समूह नै कोड हो ।

भाषा, भाषिका, माध्यम भाषा, भाषा सङ्ख्या, भाषा मिश्रण, भाषा परिवर्तन आदि कुराहरूलाई यसले समावेश गरेको पाइन्छ। त्यसैले यसको क्षेत्र व्यापक रहेको छ। कोडलाई भाषा तत्त्वका आधारमा, माध्यमका आधारमा र भाषा सङ्ख्याका आधारमा निम्नानुसार वर्गीकरण गर्न सकिन्छ।

(स्रोत : अधिकारी, २०७० : ७)।

कोड वर्गीकरण विभिन्न आधारमा गर्न सकिन्छ। भाषातत्त्वका आधारमा वर्ण, ध्वनि, अक्षर, रूप, शब्द, पद, पदावली, उपवाक्य, वाक्य र अनुच्छेदका आधारमा गर्न सकिन्छ। त्यसैगरी माध्यमका आधारमा लिखित र मौखिक। भाषा सङ्ख्याका आधारमा एक भाषिक (भाषिकागत कोड, उच्च कोड, निम्न कोड), द्विभाषिक, बहुभाषिक कोडलाई वर्गीकरण गर्न सकिन्छ। यो भाषाका विविध तह र भेदहरूमा पाइने सार्वभौम लक्षण हो।

२.२.३ कोड मिश्रण

२.२.३.१ परिचय

वक्ताले कुनै एउटा विषय प्रस्तुतीमा एकभन्दा बढी भाषाहरूको प्रयोग गर्दछन्। त्यसलाई कोड मिश्रण भनिन्छ। कोड मिश्रणलाई कोड परिवर्तनकै परिणाम स्वरूप लिन सकिन्छ। कोड मिश्रणमा एकभन्दा बढी भाषिक कोडको मिश्रण हुन्छ। एउटै भाषाका

वक्ताहरू बिचमा कुराकानी भइरहँदा एक वा एकभन्दा बढी भाषा वा भाषिक भेदहरूका प्रयोग हुँदा स्वाभाविक रूपमा यस किसिमको प्रवृत्ति देखा पर्दछन् ।

कुनै नेपाली भाषाको वक्ताले नेपाली भाषा अभिव्यक्तिका क्रममा बिचबिचमा अङ्ग्रेजी भाषाको शब्दहरू मिसाएर बोल्छ भने त्यहाँ कोड मिश्रण भएको मानिन्छ । कोड मिश्रण कोड परिवर्तनकै उपज हो । वक्ताले एउटै सन्दर्भमा भाषिक अभिव्यक्ति गर्दा एकभन्दा बढी भाषिक भेद वा भाषाका कोडहरूको प्रयोग एउटै सङ्कथनमा गर्दछ भने त्यसलाई कोड मिश्रण भनिन्छ (भण्डारी र पौड्याल, २०६८ : ४८) । यसरी हेर्दा भाषाका वक्ताले अभिव्यक्तिका क्रममा एक भाषाको कोड अर्को भाषामा मिसाएर प्रयोग गर्नु कोड मिश्रण हो ।

भाषामा शब्दको तहदेखि अनुच्छेदसम्म धेरै कोडमिश्रण भएको पाउन सकिन्छ । यस्तो अवस्था एकभाषी समुदायमा भन्दा बहुभाषी समुदायमा बढी देखा पर्दछ । एकभन्दा बढी भाषाको ज्ञान नहुँदा कोड मिश्रणको स्थिति रहँदैन भने दुईभन्दा बढी भाषाको ज्ञानले कोड मिश्रणको स्थिति देखा पर्दछ । त्यसैले दुई वा सोभन्दा बढी भाषाहरूको मिश्रण नै कोड मिश्रण हो । “वक्ताले एउटै परिस्थितिमा एउटै सन्देश सम्प्रेषण गर्नका लागि दुई वा सोभन्दा बढी कोडको प्रयोग गर्ने स्थिति नै कोड मिश्रण हो” (गौतम, चौलागाई, २०७० : ४१८) ।

कोड मिश्रण भाषाका शब्द, पदावली उपवाक्य, वाक्य आदि एकाइमा देखा पर्दछ । नेपाली भाषी वक्तालाई हेर्दा अङ्ग्रेजी, हिन्दी, अरबी, जापानी, फारसी, तथा नेपालकै अन्य भाषिकाको कोड प्रशस्त रूपमा देख्न सकिन्छ । यो अवस्था अशिक्षित वर्गका तुलनामा शिक्षित वर्गमा बढी पाइन्छ । व्यक्ति आफूलाई प्रतिष्ठित र उच्च स्थानमा चिनाउन पनि कोड मिश्रण गरेको पाइन्छ । आजको समाजमा कोड मिश्रण अनिवार्य विषयका रूपमा पनि देखा परेको पाइन्छ । नेपाली समाजमा यस्ता शब्द अनिवार्य रूपमा प्रयोग भइरहेको देखिन्छ । जस्तै: रेडियो, टेलिभिजन, मोवाइल, कम्प्युटर आदि शब्द अशिक्षित वर्गको पनि कोड भाषाको प्रयोगको भाषा भनिसकेको छ । कोड मिश्रण कतिपय अवस्थामा वाध्यात्मक स्थितिका रूपमा चिनाउन पनि जानाजान प्रयोग गर्ने गर्दछ । भाषालाई छोटो आकर्षक, उत्कृष्ट र प्रभावकारी बनाउनका लागि कोड मिश्रणको प्रयोग गरिन्छ । कोड मिश्रणलाई अभि स्पष्ट पार्न निम्न उदाहरणहरू प्रस्तुत गर्न सकिन्छ :

- आज एस.एल.सी. को रिजल्ट भयो नी । हरिले फस्ट डिभिजनमा पास गरेछ ।

- प्रत्येक लिडरले आफ्नो कन्ट्रिको डेभलपमेन्टका बारेमा सोच्नु पर्दछ ।
- आजको न्युजले म ज्यादै ह्यापी छु । आदि यी उदाहरणमा नेपाली भाषामा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको पाइन्छ ।

कोड मिश्रण सङ्केत प्रणालीकै एक उपाय हो । दोभाषे वक्ताहरूले एउटा भाषालाई प्रधान र अर्को भाषालाई सहायक भाषा मान्दछन् । यस्तो स्थितिमा कोड मिश्रण सहज प्रवृत्ति बनेको हुन्छ । भाषामा शब्दको स्तर, पदावली, उपवाक्य, वाक्य तथा अनुच्छेदको तहसम्म पनि कोड मिश्रण हुने गरेको पाइन्छ । विज्ञान, प्रविधि र विश्वव्यापीकरणले विभिन्न भाषासँगको सम्पर्कका कारण विश्व समुदायमा प्रभावकारी भाषाको प्रभाव अन्य भाषामा पर्ने देखिन्छ । यस प्रकारको कोड मिश्रणको अत्यधिक प्रयोगले कुनै भाषाको मृत्यु वा अपक्षय पनि गराउन सक्छ । यद्यपि बदलिँदो परिवेश र आधुनिक समाजमा विचार विनिमयका लागि भाषिक प्रयोगको एक प्रवृत्तिका रूपमा यसलाई स्वीकार्नुपर्ने हुन्छ ।

२.२.३.२ भाषिक तत्त्वमा कोड मिश्रण

भाषामा शब्द/पद, पदावली, उपवाक्य, वाक्य र अनुच्छेदको तहसम्म कोड मिश्रण भएको पाउन सकिन्छ । जसलाई निम्नानुसार चर्चा गर्न सकिन्छ :

(क) शब्द/पदको तहमा कोड मिश्रण

शब्द/पद भाषिक अभिव्यक्तिको केन्द्रीय भूमिका भएको एउटा सार्थक एकाइ हो । शब्द वाक्यमा स्वतन्त्र प्रयोगमा आउने लघुतम एकाइ हो । एक वा एकभन्दा बढी अक्षर मिलेर बनेको भाषिक एकाइ शब्द हो । वाक्यमा प्रयोग भएको अवस्थामा यो पद बन्दछ । भाषाका तत्त्वहरूमध्ये सबैभन्दा बढी कोड मिश्रण शब्द/पद स्तरमा हुने गर्दछ । जस्तै: अहिले शिक्षामा क्वान्टिटीभन्दा क्वालिटी डेभलप गर्नु नैसेसरी छ ।

(ख) पदावलीको तहमा कोड मिश्रण

दुई वा दुईभन्दा बढी सार्थक एकाइहरूको समूहलाई पदावली भनिन्छ । अर्थात् शब्द वा पदको योगबाट पदावलीको निर्माण हुन्छ । पदावलीमा एउटा मुख्य र अरू आश्रित पद हुन्छन् । पदावलीको स्तरमा देखिने कोड मिश्रणलाई यसरी देखाउन सकिन्छ । जस्तै: तिम्रो मोवाइल कोडको नम्बर कति हो ?

(ग) उपवाक्यको तहमा कोड मिश्रण

दुई वा दुईभन्दा बढी पदावलीबाट बन्ने एकाइलाई उपवाक्य भनिन्छ । यो पदावलीभन्दा ठुलो र एउटा मात्र समापक क्रिया रहने हुनाले वाक्यभन्दा सानो एकाइ मानिन्छ । उपवाक्यभित्र एउटा उद्देश्य र एउटा विधेय अनिवार्य घटकका रूपमा रहन्छन् । उपवाक्यको तहमा हुने कोड मिश्रणलाई यसरी प्रस्तुत गर्न सकिन्छ, जस्तै: यु आर राइट शिवा ।

(घ) वाक्यको तहमा कोड मिश्रण

व्याकरणात्मक तहका दृष्टिले वाक्य सबैभन्दा ठुलो एकाइ हो । वाक्यमा अनिवार्य तत्त्वका रूपमा उद्देश्य, कम, पूरक र क्रिया रहन्छन् भने ऐच्छिक तत्त्वका रूपमा क्रियाविशेषण रहन्छ । वाक्यको तहमा हुने कोड मिश्रणलाई यसरी प्रस्तुत गर्न सकिन्छ । जस्तै: सि इज माई सिस्टर, तिमीलाई थाहाँ थिएन, मलाई कति धेरै माया गर्नु हुन्छ । यु नो ?

(ङ) अनुच्छेदको तहमा हुने कोड मिश्रण

वाक्यहरूको समूहबाट निर्मित सिङ्गो आलेखलाई अनुच्छेद भनिन्छ । यसैका तहमा कोड मिश्रण हुनुलाई अनुच्छेदका तहमा कोड मिश्र भएको मानिन्छ । यो वाक्यभन्दा ठूलो र सङ्कथनभन्दा सानो एकाइ हो । अनुच्छेद पूर्ण वाक्यीय संरचनामा समाहित हुने भएकाले रूपदेखि वाक्यसम्मका सबै एकाइहरू यसमा आएका हुन्छन् । अनुच्छेद तहमा हुने कोड मिश्रणलाई यसरी देखाउन सकिन्छ :

टिकट दिनोस् त, ऊ असामञ्जसमा परेको देखेर खलासीले सोध्यो - डु यु ह्याव अ टिकट ! किन हो कुन्नी उसले तुरुन्तै सच्चायो - टिकट छैन ? ओ ! टिकट ? छ । युवकले टिकट निकालेर देखायो । तिन नम्बर सिट । खलासीले भन्यो । थ्याङ्क यु । उसले के सोचेर हो तुरुन्तै नेपालीमा भन्यो - तपाईंलाई धन्यवाद छ । (भण्डारी, २०७२ : १६) ।

२.२.४ कोड मिश्रणका सन्दर्भगत कारणहरू

कुनै पनि भाषा आफैँमा पूर्ण हुँदैन । अर्थात् आजको विश्वव्यापीकरणको युगमा एउटा मात्र भाषाले बृहत् ज्ञानको भण्डारलाई समेट्न सक्दैन । विज्ञान र प्रविधिका क्षेत्रमा हुने नयाँ-नयाँ आविष्कार शोध खोज अनुसन्धानले दिन प्रतिदिन नयाँ-नयाँ शब्दका सिर्जना गरिरहेका छन् । त्यस्ता नयाँ-नयाँ शब्द तथा सिर्जनाका यावत् विषयलाई कुनै एक मात्र

भाषाले समेट्न सक्ने स्थिति देखिंदैन । यस किसिमको आवश्यकतालाई पुरा गर्नका निम्ति पनि कुनै अर्को भाषाको सहयोग लिन जरुरी हुन्छ । मानिस ज्ञानका भोका हुन्छन् । एउटा मात्र भाषाले ज्ञानका तृष्णालाई पूर्णता दिन सक्दैन । मानिसले एकभन्दा बढी भाषाको प्रयोग गरी विभिन्न साहित्य, प्रविधि, चिकित्सा तथा ज्ञान विज्ञान क्षेत्रमा भएका ज्ञान हासिल गरिरहेका हुन्छन् । त्यसैले आजको युगमा एकभन्दा बढी भाषाको सम्पर्कमा मानिसहरू रमाउन चाहन्छन् । आजको विश्व जगत् बहुभाषिकताबिना बाँच्न असम्भव जस्तै बनिसकेको छ । अतः कोड मिश्रणका सन्दर्भगत कारणहरूलाई निम्नानुसार बुँदागत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ :

- (क) भाषाको उत्पत्ति कालदेखि नै एक अर्को भाषाका शब्दहरू सापटी लिने प्रचलन,
- (ख) विभिन्न रीतिरिवाज, कला संस्कृतिको विकास र प्रचार प्रसार,
- (ग) विश्वबन्धुत्वको भावना विकास हुनु,
- (घ) ज्ञान विज्ञान र प्रविधिको प्रचुर विकास
- (ङ) सूचना तथा सञ्चारको तीव्र विकास
- (च) विभिन्न दर्शनहरूको प्रभाव
- (छ) भाषा र साहित्य जगत्का उपलब्धिहरूलाई एक आपसमा प्रचार प्रसार र अनुसरण गर्नु ।
- (ज) विश्व व्यापारको विकास
- (झ) कला र संस्कृतिको आदानप्रदान
- (ञ) विभिन्न खेलकुद तथा पर्यटनको विकास
- (ट) विभिन्न देशहरूमा पाइने रोजगारको अवसर
- (ठ) उत्तर आधुनिकवादी दर्शनको प्रभाव

अध्याय तिन

विधि र अध्ययन प्रक्रिया

प्रस्तुत अनुसन्धान कार्यमा शोधविधि एक महत्त्वपूर्ण अङ्गका रूपमा रहेको हुन्छ । प्रस्तुत शोधकार्यलाई कसरी सम्पन्न गरिँदछ भनी स्पष्ट मार्गनिर्देशन गर्नाका लागि शोधविधि आवश्यक पर्दछ । शोधविधि शोधशीर्षकको प्रकृतिअनुसार फरक फरक हुन सक्दछ । शोधविधिले शोधकार्यका लागि सही बाटो देखाउने कार्य गर्दछ, जसले अध्ययन क्षेत्रलाई महत्त्वपूर्ण र प्रभावकारी बनाउन सहयोग गर्दछ । प्रस्तुत शोधकार्य सम्पन्न गर्नका लागि निम्नलिखित विधि अपनाइएको छ ।

३.१ अध्ययनको ढाँचा

अनुसन्धान एक औपचारिक र व्यवस्थित अध्ययन कार्य हो । अनुसन्धानलाई लक्ष्यसम्म पुऱ्याउनका लागि कुनै न कुनै विधाको आवश्यकता पर्दछ । यस्ता विधिहरू आफैमा स्पष्ट र व्यवस्थित किसिमको हुनु आवश्यक छ । प्रस्तुत अध्ययन मूलतः पुस्तकालयीय र वर्णनात्मक विधिको उपयोग गरी पुरा गरिएको छ । वर्णनात्मक विधिले वर्तमान स्थितिको तथ्य वर्णन गर्दछ अर्थात् यो विधि वर्तमानसँग सम्बन्धित हुन्छ । यस विधिमा वर्तमान समयका समस्याहरूसँग सम्बन्धित भाषिक तथ्य तथ्याङ्क वा सामग्रीहरू सङ्कलन गरी तिनीहरूको वर्गीकरण व्याख्या विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरी निष्कर्ष निकालिन्छ । वर्णनात्मक विधिको मुख्य उद्देश्य के छ भन्ने कुराको जानकारी गराउनु हो । प्रस्तुत शोधकार्यमा 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त कोडहरूलाई पुस्तकालयीय अध्ययन विधिद्वारा सङ्कलन गरी तिनको वर्गीकरण, तालिकीकरण, व्याख्या, विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरी निष्कर्ष समेत निकालिएको छ ।

३.२ जनसङ्ख्या छनोट र अध्ययनको क्षेत्र

प्रस्तुत शोधकार्यका लागि जनसङ्ख्याका रूपमा नेपाली साहित्य अनुरागी पाठकहरू र विभिन्न पेशारत व्यक्तिहरूमध्ये जसले 'पहेँलो घाम' उपन्यास पढेका छन् । उनीहरूलाई समावेश गरिएको छ । त्यस मध्येका काठमाडौँ उपत्यकाका पाठकहरू तथा विभिन्न पेशारत (प्राध्यापक, लेखक र शिक्षक) गरी बिसजना व्यक्तिहरूलाई जनसङ्ख्याका रूपमा छनोट गरिएको छ । उक्त पाठकका लागि प्रस्तुत शोध शीर्षकभित्र रही विशेषज्ञको सहयोगमा

प्रश्नावली निर्माण गरी पाठकहरू तथा पेसागत व्यक्तिहरूलाई सोधी उनीहरूका राय सुभावाव लिएको छ । यसका लागि काठमाडौँ उपत्यकालाई अध्ययनको क्षेत्रका रूपमा लिएको छ ।

३.३ नमुना छनोट पद्धति

अनुसन्धानका कुल जनसङ्ख्याबाट छानिएका प्रतिनिधिमूलक अंशलाई नमुना भनिन्छ । तिनै छानिएका नमुनालाई सम्पूर्ण जनसङ्ख्याको प्रतिनिधि मानेर अध्ययन विश्लेषण गर्ने कार्य गरिन्छ । प्रस्तुत शोधकार्यमा सम्पूर्ण जनसङ्ख्याको प्रत्येक एकाइलाई नमुनाका रूपमा छान्न सम्भव नहुने हुनाले असम्भाव्य नमुना छनोट पद्धति अन्तर्गतका प्रयोजनमूलक नमुना छनोट पद्धतिबाट अनुसन्धान कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

३.४ तथ्याङ्क सङ्कलनका साधनहरू

प्रस्तुत शोधकार्य 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययनमा केन्द्रित रहेको छ । उक्त शोधकार्यका लागि निम्नलिखित साधनहरू अपनाइएको छ :

(क) प्राथमिक स्रोत

प्रस्तुत अनुसन्धान कार्यका लागि प्रमुख प्राथमिक स्रोतका रूपमा 'पहेँलो घाम' उपन्यासलाई लिएको छ ।

(ख) द्वितीयक स्रोत

प्रस्तुत शोधकार्य सम्पन्न गर्न विशेषज्ञको सहयोगमा निमित्त प्रश्नावली, मतावली, विभिन्न पाठ्यपुस्तक, पुस्तकालयीय अध्ययन विधि यससँग सम्बन्धित लेखरचना, पत्रपत्रिका, जर्नलहरू, इमेल, इन्टरनेट आदिको आवश्यकता पर्दछ । त्यसैले यी कुराहरू नै यस शोधकार्यको द्वितीयक स्रोत सामग्रीका रूपमा रहेका छन् ।

३.४.१ तथ्याङ्क र सूचना सङ्कलन पद्धति

प्रस्तुत शोधकार्यमा सूचना सङ्कलन गर्नका निमित्त प्रश्नावली निर्माण गरी असम्भाव्य नमुना छनोट पद्धतिमा परेका पाठकहरू तथा विभिन्न पेसारत व्यक्तिहरू समक्ष प्रश्नावली दिई स्वतन्त्र रूपमा उनीहरूका रायहरू सङ्कलन गरिएको छ । पाठकहरू तथा विभिन्न पेसारत (प्राध्यापक, लेखक र शिक्षक) व्यक्तित्वबाट प्राप्त प्रश्नावलीमा उल्लिखित राय सङ्कलन गरी त्यसमा भएका अभिमतलाई व्याख्या विश्लेषण गरिएको छ ।

३.४.२ विश्लेषण र प्रस्तुतीकरण

प्रस्तुत शोधकार्य 'पहेंलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोडहरूका आवृत्तिको तालिकीकरण र भाषिक तह (पद/शब्द, पदावली, वाक्य र अनुच्छेद) लाई आधार मानी त्यसको व्याख्या र विश्लेषण गरिएको छ । यसका साथै प्रश्नावलीमा उल्लिखित पाठकहरू तथा अन्य व्यक्तिहरूको अभिमतलाई सङ्कलन गरी उनीहरूले दिएका मत, सुझाव र सल्लाहहरूका आधारमा तथ्याङ्कको व्याख्या र विश्लेषण गरिएको छ ।

अध्याय चार

व्याख्या र विश्लेषण

४.१ उपन्यासको परिचय

साहित्यका विशिष्ट चारओटा विधा रहेका छन् जसअन्तर्गत आख्यान (कथा र उपन्यास), कविता, नाटक, निबन्ध पर्दछन्। आख्यानअन्तर्गत पर्ने उपन्यास वर्तमान समयमा निकै प्रचलित लोकप्रिय विधाका रूपमा लिइन्छ। उप+नि+अस्+अ संरचनाबाट उपन्यास शब्दको व्युत्पत्ति भएको मानिन्छ। जसले नजिक राख्नु भन्ने अर्थ दिन्छ। नेपाली भाषामा प्रयोग गरिने उपन्यास शब्द अङ्ग्रेजी भाषाको नोबेल (Nobel) शब्दको रूपान्तरण भएको हो। पात्रका माध्यमबाट गद्यमा वर्णन गरिएको र आफ्नो विशाल संरचनायुक्त आख्यान उपन्यास हो। उपन्यासमा कथावस्तु, पात्र, परिवेश, दृष्टिविन्दु, मूलभाव, विम्ब प्रतीक जस्ता महत्त्वपूर्ण अवयवहरू अनिवार्य रहन्छन्। उपन्यासमा मानव जीवन र जीवन भोगाइका तितामिठा यथार्थ प्रस्तुत गरिएको पाइन्छ। सामाजिक विषयवस्तुलाई साहित्यका माध्यमबाट प्रस्तुत गर्ने उपन्यासलाई मानिन्छ। उपन्यासका माध्यमबाट दर्शन, चिन्तन तथा सिद्धान्तको समेत ज्ञान हुन्छ। कुनै पनि कृति वा उपन्यासको आफ्नै उद्देश्य हुने भएकाले यो निश्चित उद्देश्यमा आधारित भएर लेखिन्छ। समग्रमा उपन्यास विशाल संरचनायुक्त विधा हो जसले सामाजिक विषयवस्तुलाई साहित्यका माध्यमबाट उजागर गर्दछ।

प्रगतिशील उपन्यासकार विष्णु भण्डारीद्वारा लिखित 'पहेँलो घाम' एक चर्चित उपन्यासका रूपमा स्थापित छ। वि.सं. २०७२ सालमा प्रकाशित भएको हो। 'पहेँलो घाम' नेपाली भाषामा लेखिएको उपन्यास हो। कोड मिश्रणका दृष्टिले यस कृतिलाई अध्ययन गर्दा पर्याप्त मात्रामा अङ्ग्रेजी भाषिक सन्दर्भहरू प्रयोग भएको पाइयो। 'पहेँलो घाम' उपन्यासको समग्रतामा कोड मिश्रणलाई नियाल्दा यस कृति निर्माणका भाषिक घटकहरू शब्द/पद, पदावली, उपवाक्य, वाक्य र अनुच्छेदका तहसम्म कोड मिश्रण रहेको पाइन्छ।

४.२ शब्द/पदको तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन

उपन्यासमा शब्द/पदका तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू प्रयोग गरिएको छ। शब्दका तहमा जम्मा १७३ ओटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू प्रयोग भएका छन्। शब्दका तहमा प्रयोग गरिएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको जम्मा आवृत्ति ४४६ पटक भएको

पाइन्छ । शब्दहरूलाई विभिन्न शब्दवर्गका आधारमा समेत पत्ता लगाइएको छ । नाम, विशेषण, क्रिया जस्ता शब्द वर्गका आधारमा शब्दहरू पत्ता लगाइएको छ । शब्दको तहमा प्रयोग गरिएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू धेरैजसो सजिलो पाइन्छन् तर केही शब्द भने निकै जटिल छन् । समग्रमा प्रस्तुत 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूलाई अध्ययनलाई आवृत्ति र शब्दवर्गसमेत छुट्याएर तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका नं. १

शब्द/पदको तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन

जम्मा शब्द : १७३

जम्मा आवृत्ति : ४४६

क्र.सं.	शब्द	आवृत्ति	शब्दवर्ग
१.	अर्डर	५	ना
२.	अफिस	५	ना
३.	अप्रेसन	३	ना
४.	अपार्ट	२	वि
५.	आइफोन	२	ना
६.	आर्टमुभी	१	ना
७.	इडियट	५	वि
८.	इन्च	२	ना
९.	इमेल	२	ना
१०.	इन्जिनियर	१	ना
११.	इन्डिया	१	ना
१२.	एक्साइटेड	३	वि
१३.	एजेन्डा	१	ना
१४.	एनजिओ	२	ना
१५.	एफ.एम.	२	ना

१६.	एम्बुस	३	ना
१७.	एयरपोर्ट	२	ना
१८.	एलएमजी	१	ना
१९.	एलएलसी	१	ना
२०.	एसएमएस	३	ना
२१.	एसी	१	ना
२२.	एरिया	१	ना
२३.	ओभरटेक	३	क्रि
२४.	कन्ट्र्याक्ट	२	ना
२५.	कन्टेनर	९	ना
२६.	कमरेड	१५	ना
२७.	कमिसार	५	ना
२८.	कमान्ड	४	क्रि
२९.	कमान्डर	५	ना
३०.	कभर	१	ना
३१.	कलेज	१	ना
३२.	कम्पनी	१०	ना
३३.	करेन्ट	३	ना
३४.	क्यान्टोनमेन्ट	२८	ना
३५.	क्याप्टेन	४	ना
३६.	क्याम्प	३	ना
३७.	क्याप्चर	२	क्रि
३८.	क्यामेरा	१	ना
३९.	कलिड	२	ना

४०.	काउन्टर	३	ना
४१.	कार्पेट	१	ना
४२.	केक	१	ना
४३.	किचन	३	ना
४४.	ग्रिज	१	ना
४५.	गलफ्रेंड	२	ना
४६.	ग्रिनेट	२	ना
४७.	गेट	२	ना
४८.	गेस्ट	३	ना
४९.	गोल्डस्टार	२	ना
५०.	च्याम्बर	२	ना
५१.	च्यानल	१	ना
५२.	टर्च	१	ना
५३.	ज्याकेट	१	ना
५४.	जिन्स	२	ना
५५.	जुस	२	ना
५६.	जेनेरेसन	१	ना
५७.	टिकट	११	ना
५८.	टिसर्ट	२	ना
५९.	टि.भी.	२	ना
६०.	टिम	२	ना
६१.	टिप्स	३	ना
६२.	ट्रेकिड	२	क्रि
६३.	ट्वाइलेट	१	ना

६४.	ट्याक्सी	२	ना
६५.	डकुमेन्ट्री	७	ना
६६.	डाइभर	१	ना
६७.	डाक्टर	३	ना
६८.	डिङ्क्स	१	क्रि
६९.	ड्रिम्ल्यान्ड	४	ना
७०.	डिभिजन	५	ना
७१.	डिस्टर्भ	३	क्रि
७२.	डिप्रेसन	२	ना
७३.	डिभोर्स	३	ना
७४.	डेटा	१	ना
७५.	व्ल्याक	५	वि
७६.	नम्बर	१	ना
७७.	पस	१	ना
७८.	पार्टी	२	ना
७९.	पासपोर्ट	२	ना
८०.	पिए	५	ना
८१.	पुलिस	१	ना
८२.	पेस्तोल	१	ना
८३.	प्रोग्राम	२	ना
८४.	प्रोफेसर	१	ना
८५.	पोष्ट	१	ना
८६.	प्लेट	१	ना
८७.	फाइरिड	१	क्रि.

८८.	फाइभस्टार	२	ना
८९.	फ्राइडे	१	ना
९०.	फार्म	३	ना
९१.	फिट	१	ना
९२.	फ्रिज	१	ना
९३.	फिल्ड	२	ना
९४.	फेन्चकट	३	ना
९५.	फेसनेबल	२	वि
९६.	फ्रेस	१	वि
९७.	फोर्स	४	ना
९८.	बटालियन	५	ना
९९.	बर्थडे	१	ना
१००.	वार	२	ना
१०१.	बुट	१	ना
१०२.	ब्रेकफास्ट	४	ना
१०३.	ब्लास्ट	२	क्रि
१०४.	ब्याइफ्रेंड	१	ना
१०५.	ब्याकिड	१	ना
१०६.	ब्याग	१	ना
१०७.	बोस	५	ना
१०८.	ब्याचलर	१	वि
१०९.	भर्जिन	३	वि
११०.	भाइबर	१	ना
१११.	युनियन	१	ना

११२.	युनिभर्सिटी	१	ना
११३.	माइकल	३	ना
११४.	माइन	२	ना
११५.	मार्चपास	३	क्रि
११६.	मास्टर	३	ना
११७.	मार्केट	१	ना
११८.	मिडिया	१	ना
११९.	मिलिसिया	५	ना
१२०.	मिटिड	३	क्रि
१२१.	मेनपावर	४	ना
१२२.	मेजर	५	ना
१२३.	मिसिन	१	ना
१२४.	मेसिनगन	१	ना
१२५.	मोडल	२	ना
१२६.	मोबाइल	४	ना
१२७.	राइफल	२	ना
१२८.	रिजल्ट	१	ना
१२९.	रियालिटी	३	वि
१३०.	रिसिभ	२	क्रि
१३१.	रियल्ली	२	क्रि.वि.
१३२.	रिमिट्यान्स	१	ना
१३३.	रिसोर्ट	३	ना
१३४.	रेस्टुरा	५	ना
१३५.	रोमान्टिक	१	वि

१३६.	लगेज	१	ना
१३७.	लन्च	१	ना
१३८.	लभ	२	ना
१३९.	लेक्चर	१	ना
१४०.	ल्यान्ड	२	ना
१४१.	ल्यापटप	१	ना
१४२.	वाइसियल	४	ना
१४३.	वेटर	२	ना
१४४.	वेलकम	२	ना
१४५.	सर्च	१	क्रि
१४६.	सपिड	३	क्रि
१४७.	सर्टिफिकेट	१	ना
१४८.	सरी	२	ना
१४९.	सार्पसुटर	३	वि
१५०.	सिग्नेचर	२	ना
१५१.	सिस्टम	२	ना
१५२.	सुपरमार्केट	२	ना
१५३.	सुटकेस	२	ना
१५४.	सेट	१	क्रि
१५५.	सेटब्याग	१	ना
१५६.	सेक्स	१	ना
१५७.	सेन्ट्री	२	ना
१५८.	सेहटर	३	ना
१५९.	सोफा	३	ना

१६०.	स्काइप	१	ना
१६१.	स्टाफ	२	ना
१६२.	स्टोरी	३	ना
१६३.	स्कार्प	३	ना
१६४.	स्पिड	५	ना
१६५.	स्वीच	१	ना
१६६.	स्वीचअप	१	क्रि
१६७.	हनिमुन	२	ना
१६८.	हस्वेन्ड	२	ना
१६९.	हाइस्कूल	१	ना
१७०.	ट्विस्की	३	ना
१७१.	हेडक्वाटर	३	ना
१७२.	हेलो	२	ना
१७३.	होटल	८	ना

४.३ पदावलीको तहमा प्रयुक्त भाषिक अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन

शब्द/पदका तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएजस्तै पदावलीका तहमा पनि अङ्ग्रेजी भाषिक सन्दर्भहरू मिश्रण भएको पाइन्छ । पदावलीका तहमा पत्ता लगाइएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूलाई विभिन्न पदावलीका प्रकारअन्तर्गत समेत वर्गीकरण गरिएको छ । नाम पदावली, विशेषण पदावली, क्रिया पदावली जस्ता पदावलीका तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ । विविध अङ्ग्रेजी भाषिक पदावलीले उपन्यासको भाषामा मिठास ल्याएको पाइन्छ । पदावलीका तहमा जम्मा ६५ ओटा पदावलीयुक्त भाषिक अङ्ग्रेजी सन्दर्भहरू मिश्रण भएको पाइन्छ । ‘पहेँलो घाम’ उपन्यासमा पदावलीहरूको आवृत्ति १३१ पटक भएको तथ्य पत्ता लगाइएको छ । समग्रमा ‘पहेँलो घाम’ उपन्यासमा पदावलीको तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू चर्चा गरिएको छ । यस उपन्यासमा पदावलीको

तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूलाई आवृत्ति र पदावलीका प्रकारसमेत उल्लेख गरी तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २

पदावलीको तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन

जम्मा पदावली : ६५

जम्मा आवृत्ति : १३१

१.	टु मच चिल्ली	३	ना.प.
२.	सो मच व्याड इन्सिडिन्ट	३	ना.प.
३.	रिमोट कन्ट्रोल	२	ना.प.
४.	मोटर पार्किङ	६	ना.प.
५.	डाइनिङ टेबल	२	ना.प.
६.	एसएलआर एलएमजी	२	ना.प.
७.	एसल्ट ग्रुप	१	ना.प.
८.	ओ टिकट	३	ना.प.
९.	ओ थ्याङ्क्यु	३	ना.प.
१०.	ओ नो	२	ना.प.
११.	कभर फाइट	१	ना.प.
१२.	कम्पनी कमान्डर	५	ना.प.
१३.	कमान्डर कमरेड	८	ना.प.
१४.	कम्प्लिट डिफरेन्ट	१	क्रि.प.
१५.	कल फोन	१	ना.प.
१६.	केस हेडसर	१	ना.प.
१७.	कोट मार्सल	१	ना.प.
१८.	गाडिन रेस्टुरेन्ट	४	ना.प.
१९.	प्लस टु क्यान्टोन्मेन्ट	१	ना.प.

२०.	एक्जाक्टली सो व्युटिफुल	२	वि.प.
२१.	चिकेन चिल्ली	१	ना.प.
२२.	टाक्स फोर्स	१	ना.प.
२३.	ट्राफिक जाम	३	ना.प.
२४.	टिकट बुक	३	क्रि.प.
२५.	टु इन्च	२	वि.प.
२६.	ट्रेकिड ब्याग	१	ना.प.
२७.	डिभाइन मेनपावर	३	ना.प.
२८.	नम्बर सिट	३	ना.प.
२९.	नम्भर सेभ	१	ना.प.
३०.	नट्टी ब्याक	३	वि.प.
३१.	नेट डिस्कनेक्ट	१	क्रि.प.
३२.	नो प्रोब्लम	१	वि.प.
३३.	पिएचडी होल्डर	१	ना.प.
३४.	फ्रम अमेरिका	३	क्रि.वि.व.
३५.	फोटो ग्राफर	१	ना.प.
३६.	फोन रिसिभ	२	क्रि.प.
३७.	फोर्स सर्च	२	क्रि.प.
३८.	बटालियन कमान्डर	५	ना.प.
३९.	बटालियन भी.सी.	४	ना.प.
४०.	ब्रिगेड कमिसार	५	ना.प.
४१.	ब्याटल फिल्ड	२	ना.प.
४२.	ब्ल्याक कफी	१	वि.प.
४३.	मिटर लाइन	१	ना.प.

४४.	भेरी लाइट	१	वि.ब.
४५.	मड्की वाक	१	क्रि.वि.व.
४६.	माई फ्रेंड	२	ना.प.
४७.	मिनिरल वाटर	१	ना.प.
४८.	मेडिकल आर्क	२	ना.प.
४९.	मेडिकल टिम	२	ना.प.
५०.	मोबाइल स्वीच अफ	१	ना.प.
५१.	रकेट लन्चर	१	ना.प.
५२.	ल्यापटप कम्प्युटर	१	ना.प.
५३.	वाइन अर्डर	३	क्रि.प.
५४.	वान हन्ड्रेड	१	वि.प.
५५.	वेटर अर्डर	२	क्रि.प.
५६.	स्कूल ड्रेस	१	ना.प.
५७.	स्टिल फोटोग्राफर	१	ना.प.
५८.	स्टोरी इन्ट्रेस्टिड	१	ना.प.
५९.	स्पोर्ट सुज	२	ना.प.
६०.	सपिड कम्प्लेक्स	१	क्रि.प.
६१.	सी.यु	२	क्रि.प.
६२.	सो ब्युटिफुल	३	वि.प.
६३.	ह्वाट ननसेन्स	१	क्रि.प.
६४.	ह्वाट अ ब्युटिफूल	२	वि.प.
६५.	न्यु मोडल आइफोन	२	ना.प.

४.४ उपवाक्यको तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन

पहेंलो घाम उपन्यासमा उपवाक्यका तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू प्रयोग भएको पाइन्छ । उपन्यासका तहमा पत्ता लगाइएका अङ्ग्रेजी भाषिक सन्दर्भहरूलाई विभिन्न उपवाक्यमा बाँडेर अध्ययन गर्न सकिन्छ । नाम उपवाक्य, विशेषण उपवाक्य, क्रिया उपवाक्य र क्रिया विशेषण उपवाक्यका तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू प्रयोग भएको पाइन्छ । 'पहेंलो घाम' उपन्यासमा जम्मा २१ ओटा उपवाक्य प्रयोग भएको पाइन्छ भने यी उपवाक्यहरूको आवृत्ति ३६ पटक देखिन्छ । 'पहेंलो घाम' उपन्यासमा उपवाक्यको तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको चर्चा गरिएको छ । जुन आवृत्ति र उपवाक्यको तहमा छुट्याएर तालिकाबद्ध गरिएको छ :

तालिका नं. ३

उपवाक्यको तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन

जम्मा उपवाक्य : २१

जम्मा आवृत्ति : ३६

क्र.सं.	उपवाक्य	आवृत्ति	उपवाक्य प्रवृत्ति
१.	हाउ डु यु डु	३	ना.उ.
२.	गुड मर्निङ स्वीट हार्ट	१	ना.उ.
३.	नो नो ट्विच कन्ट्री	२	क्रि.वि.
४.	ह्याट्स द मिनिङ अफ	१	ना.उ.
५.	आइम फाइन	२	ना.स.
६.	आइ मिसयु	१	ना.उ.
७.	आइम सो ल्याड विथ यु	१	ना.उ.
८.	हु इज सी	१	ना.उ.
९.	गुड नाइट	१	ना.उ.
१०.	आइ डन्ट नो	१	ना.उ.
११.	ह्वाट ह्यापन्ड	१	ना.उ.
१२.	आइ लभ यु	३	ना.उ.

१३.	आइ मिस यु	२	ना.उ.
१४.	वेट जस्ट अ मिनेट	१	क्रि.वि.उ
१५.	ओ ट्वाट अ सप्राईज	१	क्रि.वि.उ.
१६.	गुड इभिनिड	३	ना.उ.
१७.	नो नो आई मिस यु	२	ना.उ.
१८.	एक्स्क्युज मी	२	ना.उ.
१९.	गुड मर्निड डार्लिड आइम फाइन	२	ना.उ.
२०.	गुड इभिनिड	३	ना.उ.
२१.	ट्विस्की कि रेड वाइन	२	ना.उ.

४.५ वाक्यको तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन

‘पहेँलो घाम’ उपन्यासमा वाक्यका तहमा पनि अङ्ग्रेजी भाषिक सन्दर्भहरू प्रयोग भएका छन् । यस उपन्यासमा विविध प्रसङ्गमा अङ्ग्रेजी भाषिक वाक्यहरू प्रयोग गरिएको छ । उपन्यासमा १७ ओटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू वाक्यका तहमा प्रयोग भएका पाइन्छन् भने जम्मा आवृत्ति २२ पटक रहेको पाइन्छ । विभिन्न किसिमका अङ्ग्रेजी भाषिक वाक्यहरू प्रयोग भएको पाइन्छ । जसलाई संरचनात्मक र कार्यात्मक आधारमा व्याख्या विश्लेषण गरिएको छ ।

तालिका नं. ४

वाक्यको तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन

जम्मा वाक्य : १७

जम्मा आवृत्ति : २२

क्र.सं.	वाक्य	आवृत्ति	वाक्य संरचना	वाक्यात्मक कार्य
१.	अफ कोर्स, आइम रियल्ली इन्ट्रेस्टेड टु लिसन	१	सरल	सामान्यार्थक

२.	आइम रियल्ली सप्राईज्ड	१	सरल	सामान्यार्थक
३.	आई म रियल्ली स्याड विथ दिस इन्सडेन्ट	१	सरल	सामान्यार्थक
४.	आई म रियल्ली प्राउड विथ यु	२	सरल	सामान्यार्थक
५.	आई होप, यु मे नट फर्गेट मी, सी यु माइकल	१	संयुक्त	सामान्यार्थक
६.	इट इज सच हरिबल स्टोरी	१	सरल	सामान्यार्थक
७.	एक्स्कुज मी, इट इज योर पार्सल फ्रम नेपाल ?	१	सरल	प्रश्नार्थक
८.	एस वेलकम स्विटी एण्ड हाउ आर यु ?	१	संयुक्त	प्रश्नार्थक
९.	ओ, आइसी, मिस यु रिइल्ली	१	सरल	सामान्यार्थक
१०.	डु यु ह्याव अ टिकट ?	२	सरल	प्रश्नार्थक
११.	नथिड कमरेड जस्ट रिमेम्बर्ड माई फादर	१	सरल	सामान्यार्थक
१२.	प्रेजेन्ट फर मी रियल्ली आई म सो हेप्पी थ्याइक्स फर द गिफ्ट	१	संयुक्त	सामान्यार्थक
१३.	यु क्यान गो, आइम रियल्ली इम्प्रेसड विथ यु ।	१	संयुक्त	सामान्यार्थक
१४.	सी इज माइ गेस्ट	२	सरल	सामान्यार्थक
१५.	सी इज अ ब्रेभ गर्ल	१	सरल	सामान्यार्थक
१६.	ह्वेर डु यु कम फ्रम ?	३	सरल	प्रश्नार्थक
१७.	हाउ आर यु ? यु फाइन, ह्वाट ह्यापेन्ड ?	१	संयुक्त	प्रश्नार्थक

४.६ अनुच्छेदका तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन

‘पहेंलो घाम’ उपन्यासमा भाषाका विविध तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड प्रयोग भए जस्तै अनुच्छेदका तहमा पनि अङ्ग्रेजी भाषिक सन्दर्भ प्रयोग गरेको छ। अनुच्छेदका तहमा जम्मा ८ ओटा अङ्ग्रेजी भाषिक सन्दर्भ उल्लेख गरेको पाइन्छ, भने जम्मा आवृत्ति ८ पटक मात्र आवृत्ति भएको पाइन्छ। ‘पहेंलो घाम’ उपन्यासमा अनुच्छेदका तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोडहरूको आवृत्तिको आधारमा छुट्याएको छ।

तालिका नं. ५

अनुच्छेदका तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन

जम्मा अनुच्छेद : ८

जम्मा आवृत्ति : ८

क्र.सं.	अनुच्छेद	आवृत्ति
१.	आई डन्ट लभ हर । विलिभ मी, रमिला । आइ बन्ली वान्ट टु रिसर्च अन हर स्टोरी ।	१
२.	एयरपोर्टका लागि गाडी चढ्दै फोन गन्यो, शिवा, माइ ड्रिम । माइ लाइफ । आइम कमिड टु यु । आई हर्टली लभ यु स्वीट हार्ट ।	१
३.	ओके कमरेड । आइम रेडी । ऊ फटाफट अनुभवी जनसेना भैं डोरीमा भुन्डिएर त्यो काम पुरा गरी । कमान्डर हेरेको हे त्थै भए ।	१
४.	टिकट दिनोस् त, ऊ असमञ्जसमा परेको देखेर खलासीले सोध्यो - डु यु ह्याव अ टिकट ? किन हो कुन्नी उसले तुरुन्तै सच्चायो - टिकट छैन ? ओ ! टिकट ? युवकले टिकट निकालेर देखायो । तीन नम्बर सिट । खलासीले भन्यो । थ्याङ्क यु । उसले के सोचेर हो तुरुन्तै नेपालीमा भन्यो - तपाईंलाई धन्यवाद छ ।	१
५.	नट ओन्ली लिसनिड टु हर स्टोरी सविना बट आइ वान्ट टु मिस हर, तर कहाँ पो होली शिवा ।	१
६.	नट्टी वाइ । खुव चलाख छौ । डर छेरुवा किन भन्न सकेनौ आई लभ यु । यु आर माई गलफ्रेन्ड	१

७.	नो यार, सी इज जस्ट अ फ्रन्ड, एन्ड यु नो, सी इज अ माओइस्ट कमान्डर, सो डेन्जरस ! भर्खर त क्या च्वाँक भन्थिस त । ह्वाट इज द मिनिड अफ च्वाँक ।	१
८.	नो नो । सबैतिर तिमी नै तिमी देख्छु । रियल्ली । म धेरै दुःखले दिन काट्दै छु रमिता । आई विल कम ब्याक सुन, माई डिर ।	१

पहेंलो घाम उपन्यास नेपाली भाषामा लेखिएको कृति भए पनि यसमा अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरू प्रयोग गरिएको छ । लेखकद्वारा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू शब्दका तहदेखि अनुच्छेदसम्म प्रयोग गरिएको छ । पहेंलो घाम उपन्यासमा प्रयोग गरिएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू विभिन्न भाषिक एकाइ तथा सन्दर्भहरूमा प्रयोग गरिएको छ । जस्तै : नट्टी वाइ । खुव चलाख छौ । डर छेरुवा किन भन्न सकेनौ आई लभ यु । यु आर माई गलफ्रेन्ड । यी अनुच्छेदले भाषिक तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडले उपन्यासलाई निकै आकर्षक र रोचक बनाएको छ । पहेंलो घाम उपन्यासमा विविध कारणले कोड मिश्रण भएको तथ्य, मतावलीका आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । पाठकको प्रतिक्रियाका आधारमा अङ्ग्रेजी भाषा विश्वका अत्यधिक मानिसले अन्तर्राष्ट्रिय भाषाको रूपमा प्रयोग गर्ने हुँदा नेपाली भाषा साहित्यमा यस भाषाको प्रयोग सामान्य रूपमा लिन सकिन्छ भन्ने निष्कर्ष पाइन्छ ।

अध्याय पाँच

व्याख्या र विश्लेषण

५.१ पहुँलो घाम उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन

यस अध्यायमा पहुँलो घाम उपन्यासमा प्राप्त भएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूलाई तथ्याङ्कमा आधारित भएर विविध शीर्षक तथा उपशीर्षकमा रही व्याख्या विश्लेषण गरिएको छ। 'पहुँलो घाम' उपन्यास नेपाली भाषामा लेखिएको कृति हो। कोड मिश्रणका दृष्टिले यस कृतिको अध्ययन गर्दा पर्याप्त मात्रामा अङ्ग्रेजी भाषिक सन्दर्भहरू प्रयोग भएको पाइन्छ। पहुँलो घाम उपन्यासको समग्रतामा कोड मिश्रणलाई नियाल्दा यो कृति निर्माणका लागि भाषिक एकाइहरू शब्द/पद, पदावली, उपवाक्य, वाक्य र अनुच्छेदका तहसम्म कोड मिश्रण भएको पाइन्छ।

५.२ उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको व्याख्या र विश्लेषण

पहुँलो घाम उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणलाई प्रत्यक्ष अवलोकन विधिका आधारमा निम्नलिखित शीर्षकहरूमा आधारित भएर व्याख्या विश्लेषण गरिएको छ :

५.२.१ उपन्यासको भाषिक तहमा प्रयुक्त समग्र अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको विश्लेषण

'पहुँलो घाम' उपन्यासमा भाषिक स्तरका के कस्ता भाषिक पक्षमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडको प्रयोग भएको छ भन्ने विषयमा समग्र भाषिक प्रस्तुतिको अध्ययन रहेको छ। उपन्यासकारले उपन्यास रचना गर्दा शब्द/पद, पदावली, उपवाक्य, वाक्य, अनुच्छेदजस्ता भाषिक तहहरूमा के कस्ता र कति अङ्ग्रेजी भाषिक कोड प्रयोग गरेका छन् त्यसको अध्ययन गरिएको छ, जसबाट प्राप्त तथ्याङ्कलाई पहिले तालिकामा मिश्रित कोड सङ्ख्या, प्रतिशत र श्रेणी स्पष्ट रूपमा देखिन्छ त्यसपछि विश्लेषण प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ६

उपन्यासको भाषिक तहमा प्रयुक्त समग्र अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण

क्र.सं.	कोड मिश्रणको भाषिक तह	मिश्रित कोड सङ्ख्या	प्रतिशत	श्रेणी
१	शब्द	१७३	६०.९१	प्र.
२	पदावली	६५	२२.८८	द्वि.
३	उपवाक्य	२१	७.३९	तृ.
४	वाक्य	१७	५.९८	चौ.
	अनुच्छेद	८	२.८१	पाँ.
	जम्मा	२८४	१००	

‘पहेँलो घाम’ उपन्यासमा जम्मा २८४ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक सन्दर्भहरू कोड मिश्रणको रूपमा प्रयोग भएको पाइन्छ। सम्पूर्ण भाषिक कोडहरूमध्ये शब्द तहमा १७३ वटा अङ्ग्रेजी शब्दहरू अथवा सम्पूर्ण अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूमा ६०.९१ प्रतिशत शब्द तहको कोड मिश्रण भएको पाइन्छ। त्यसैगरी सम्पूर्ण भाषिक कोडहरूमा ६५ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक पदावली अर्थात् सम्पूर्ण अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूमा २२.८८ प्रतिशत पदावली तहको कोड मिश्रण रहेको पाइन्छ। उपवाक्य तहमा २१ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक सन्दर्भका कोडहरू प्रयोग भएका छन् जसमा सम्पूर्ण अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूमा ७.३९ प्रतिशत उपवाक्य तहको कोड मिश्रण रहेको छ। वाक्य तहमा १७ वटा भाषिक सन्दर्भका कोड मिश्रण र समग्र भाषिक तहको ५.९८ प्रतिशत वाक्यका तहमा कोड मिश्रण भएको पाइन्छ। अनुच्छेद तहमा ८ वटा भाषिक सन्दर्भमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएको र समग्र अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूमा २.८१ प्रतिशत अनुच्छेद तहमा कोड मिश्रण रहेको पाइन्छ। उल्लिखित तालिकाको तथ्याङ्क अनुसार ‘पहेँलो घाम’ उपन्यासमा शब्द तहका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू सबैभन्दा धेरै र अनुच्छेद तहको अङ्ग्रेजी भाषिक कोड सबैभन्दा कम रहेको

पाइयो । समग्र कोड मिश्रणलाई श्रेणीकरण गर्दा प्रथम श्रेणीमा शब्द तह, द्वितीय श्रेणीमा पदावली तह, तृतीय श्रेणीमा उपवाक्य, चतुर्थ श्रेणीमा वाक्य तह र पाँचौ श्रेणीमा अनुच्छेद तहमा कोड मिश्रण रहेको पाइन्छ ।

५.२.२ उपन्यासको भाषिक तहमा प्रयुक्त समग्र अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको आवृत्तिगत विश्लेषण

‘पहेँलो घाम’ उपन्यासमा प्रयोग भएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू के कति मात्रामा दोहोरिएर आएका छन् भन्ने विषयको अध्ययन यस शीर्षकमा गरिएको छ । शब्द/पद पदावली, उपवाक्य, वाक्य, अनुच्छेद जस्ता भाषिक तहमा कृतिभित्र कतिपटक भाषिक स्तरको पुनरावृत्ति भई अङ्ग्रेजी भाषिक तत्त्वहरूको जम्मा आवृत्ति के कस्तो छ भन्ने कुरालाई जम्मा आवृत्ति र प्रतिशतमा तालिकाबद्ध गरिएको छ । त्यसैगरी उक्त आवृत्ति र प्रतिशतलाई नियालेर कुन तहको भाषिक आवृत्ति कुन श्रेणीमा पर्दछ भनेर श्रेणीकरण पनि गरिएको छ ।

तालिका ७

उपन्यासको भाषिक तहमा प्रयुक्त समग्र अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको आवृत्तिगत विश्लेषण

क्र.सं.	कोड मिश्रणको भाषिक तह	आवृत्ति	प्रतिशत	श्रेणी
१	शब्द	४४६	६९.३६	प्र.
२	पदावली	१३१	२०.३७	द्वि.
३	उपवाक्य	३६	५.५९	तृ.
४	वाक्य	२२	३.४२	चौ.
५	अनुच्छेद	८	१.२४	पाँ.
	जम्मा	६४३	१००	

यस उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको जम्मा आवृत्ति ६४३ रहेको पाइन्छ । सम्पूर्ण अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूमध्ये शब्द तहको जम्मा आवृत्ति ४४६ अथवा ६९.३६

प्रतिशत भएको पाइन्छ । त्यसैगरी सम्पूर्ण भाषिक कोडहरूमा पदावली तहमा जम्मा आवृत्ति १३१ अथवा २०.३६ प्रतिशत रहेको छ । उपवाक्य तहको जम्मा आवृत्ति ३६ र समग्र अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको ५.५९ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । वाक्य तहको जम्मा आवृत्ति २२ अथवा ३.४२ रहेको छ । त्यसैगरी अनुच्छेद तहको जम्मा आवृत्ति ८ र समग्र आवृत्तिको १.२४ प्रतिशत अनुच्छेद तहको कोड मिश्रणको आवृत्ति रहेको पाइन्छ । उल्लिखित तालिकाको तथ्याङ्क अनुसार शब्द तहको कोड मिश्रणको आवृत्ति सबैभन्दा धेरै रहेकाले यो प्रथम श्रेणीमा, पदावली तहको आवृत्ति द्वितीय श्रेणीमा, उपवाक्य तहको आवृत्ति तृतीय श्रेणीमा, वाक्यको तहमा आवृत्ति चौथो श्रेणीमा र अनुच्छेद तहको आवृत्ति सबैभन्दा कम रहेकाले पाँचौ श्रेणीमा रहेको पाइन्छ ।

५.२.३ उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दहरूको शब्दवर्गका आधारमा विश्लेषण

यस उपन्यासमा शब्द तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणलाई शब्दवर्गका आधारमा विश्लेषण गर्न सकिन्छ । शब्द वर्गका आधारमा शब्दहरूलाई नाम, विशेषण, क्रिया, क्रियाविशेषण जस्ता व्याकरणिक आधारमा अध्ययन गरिन्छ । कोड मिश्रणयुक्त शब्दहरूले कृतिको प्रयोग सन्दर्भका आधारमा के कस्ता शब्दगत कार्य गरेका छन् । त्यस अनुरूपमा विश्लेषण गरिन्छ । यस कृतिका शब्द तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोडलाई नाम, विशेषण क्रिया र क्रिया विशेषण जस्ता शब्द वर्गका आधारमा मिश्रित कोड, प्रतिशत र श्रेणीलाई पनि स्पष्ट पारी तालिकावद्ध गरिएको छ ।

तालिका नं. ८

उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दहरूको शब्दवर्गका आधारमा विश्लेषण

क्र.सं.	शब्दवर्ग	मिश्रित कोड सङ्ख्या	प्रतिशत	श्रेणी
१	नाम	१४६	८४.३९	प्र.
२	विशेषण	११	६.३५	तृ.
३	क्रिया	१५	८.६७	द्वि.
४	क्रियाविशेषण	१	०.५७	चौ.
	जम्मा	१७३	१००	

‘पहेंलो घाम’ उपन्यासमा जम्मा १४६ वटा शब्द तहका कोडहरूको मिश्रण भएको पाइन्छ । ती शब्दहरूमध्ये शब्दवर्गका आधारमा १४६ वटा अथवा ८४.३९ प्रतिशत अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू नाम शब्दहरू रहेका छन् । विशेषण वर्गका ११ वटा अथवा ६.३५ प्रतिशत अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू रहेका छन् । क्रिया वर्गका १५ वटा अर्थात् ८.६७ प्रतिशत र क्रिया विशेषण वर्गका १ वटा अर्थात् ०.५७ प्रतिशत अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू रहेका छन् । उल्लिखित तालिकाबाट के स्पष्ट हुन्छ भने उपन्यासमा नाम वर्गका कोडहरू सबैभन्दा धेरै प्रयोग भएकाले प्रथम श्रेणीमा नाम वर्गका, द्वितीय श्रेणीमा क्रिया वर्गका, तृतीय श्रेणीमा विशेषण वर्गका र क्रियाविशेषण वर्गका शब्द सबैभन्दा चौथो कम प्रयोग भएकाले चौथो श्रेणीमा रहेको पाइन्छ ।

५.२.४ उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दहरूको आवृत्तिगत आधारमा विश्लेषण

यस उपन्यासमा शब्द तहमा प्रयोग भएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू के कति मात्रामा दोहोरिएर आएका छन् भन्ने विषयको अध्ययन यसमा गरिन्छ । नाम, विशेषण, क्रिया र क्रियाविशेषण वर्गका शब्दहरू कृतिभित्र कति पटक भाषिक स्तरको पुनरावृत्ति भई अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दहरूको जम्मा आवृत्ति के कस्तो छ, सबै भन्दा बढी र सबैभन्दा कम कुन वर्गका शब्दहरू प्रयोग भएका छन् भन्ने कुरालाई जम्मा आवृत्ति प्रतिशत र श्रेणीकरण गरिएको छ ।

तालिका ९

उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दहरूको आवृत्तिगत आधारमा विश्लेषण

क्र.सं.	शब्दवर्ग	मिश्रित कोड सङ्ख्या	प्रतिशत	श्रेणी
१	नाम	३८३	८५.८७	प्र.
२	विशेषण	२९	६.५०	तृ.
३	क्रिया	३२	७.१७	द्वि
४	क्रियाविशेषण	२	०.४४	चौ.
	जम्मा	४४६	१००	

‘पहेंलो घाम’ उपन्यासमा ४४६ पटक अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दहरूको आवृत्ति भएको पाइन्छ । सम्पूर्ण अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दहरूको आवृत्ति मध्ये नाम वर्गका शब्दहरूको आवृत्ति ३८३ अथवा ८५.८७ प्रतिशत रहेको छ । विशेषण वर्गका अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दहरूको आवृत्ति २९ अथवा ६.५० प्रतिशत रहेको छ । क्रिया वर्गका अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दको आवृत्ति ३२ अथवा ७.१७ प्रतिशत रहेको छ । क्रियाविशेषण वर्गका अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दको आवृत्ति २ अथवा ०.४४ प्रतिशत रहेको छ । उल्लिखित तालिकाको तथ्याङ्क अनुसार नाम वर्गका शब्दको आवृत्ति सबैभन्दा बढी रहेकाले प्रथम श्रेणीमा रहेको पाइन्छ । विशेषण वर्गको आवृत्ति तृतीय, क्रिया वर्गका शब्दको आवृत्ति द्वितीय श्रेणीमा र क्रियाविशेषण वर्गका शब्दको आवृत्ति सबैभन्दा कम रहेकाले चौथो श्रेणीमा रहेको पाइन्छ ।

पहेंलो घाम उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक शब्द (नाम, विशेषण, क्रिया र क्रिया विशेषण) के कसरी मिश्रण भएका हुन् तिनलाई स्पष्ट पार्न निम्नानुसारका उदाहरणहरू प्रस्ट पार्न सकिन्छ :

नाम शब्दको कोड मिश्रण

- उनीहरू सँगको रेस्टुराँमा छिरे । रेस्टुराँको हल पातलिएको थियो । वेटर अर्डर लिन आयो । (पृ. २२)
- सुन्दा पनि मन ढुकढुक हुन्छ । ट्विस्कीको चुस्की लिँदै भन्न सुरु गर्‍यो मास्टर रामकृष्णले शिवाको कथा । (पृ. २९)
- ल ! यी क्या वेटर ! यिनैले अर्डर गरि ल्याए । (पृ. ३९)
- त्यसै बटालियन आइस कमान्डर भइन होला त ! त्यसमा पनि डम्बर गुरुडकी नातिनी पो हो त गाँठे । (पृ. ४०)
- म अहिले पनि जनमुक्ति सेनाकै क्यान्टोन्मेन्टमा बस्छु । तर शिवा र म एउटै क्याम्पमा बस्ने होइन । (पृ. ४१)
- सोलुसल्लेरी त्रिगेडको एउटा बटालियन बिहानै कालीलेक आइपुग्यो । (पृ. ४२)
- साँभको रोलकालमा कमान्डरले जानकारी दिए, बटालियन कमान्डर छिरिङ्की भतिजी रहिन्छ । (पृ. ४३)

- कमरेड ! म पनि लड्न चाहन्छु । उसले कम्पनीको गेटनिरै उभिएर बलिदानलाई भनी । (पृ. ५१)

विशेषण शब्दको कोड मिश्रण

- त जस्तो नामर्द हुँ र अरूको जुठो चाट्ने ! भित्र अर्की भर्जिन छ भन्ने थाहा छैन तँलाई ? (पृ. ३३)
- फेसनेबल कपडा र लाली पाउडरमा ऊ सुन्दर भन्दा पनि नक्कले देखिएकी थिई । (पृ. ८५)
- वेलकम आफूसँगैको कुर्सी देखाउँदै बोसले भन्यो (पृ. १५२)
- पाँच फिट तीन इन्च उचाइकी देखिने त्यो केटीको कपाल अगाडिपट्टि लत्रिएको थियो । (पृ. १७)
- उसले पनि मुस्कराउँदै स्वागत गरी । वेलकम सोहन । (पृ. १६६)

क्रिया शब्दको कोड मिश्रण

- उसले केटीको अनुहारमा नहेरी अन्यत्र हेर्दै भन्यो तपाईंलाई डिस्टर्भ भयो । (पृ. १९)
- सुनेको थिए, नेपाली केटीहरू ड्रिङ्क्स लिँदैनन् । (पृ. २२)
- ट्रेकिङबाट फर्किएपछि सोहन पूर्व लाग्यो । उसलाई शिवा र उसको कथा खोज्नु थियो । (पृ. २५)
- शिवा कुर्सी तानेर परै बसी । बोसले एकैछिन ल्यापटप चलाएपछि फेरी भन्यो - अर्को हप्ता दुबईमा मिटिङ हुँदै छ । (पृ. १५३)

क्रियाविशेषण शब्दको कोड मिश्रण

- सोहनले नमस्कार गर्दै भन्यो - सो ब्युटिफुल ! कति राम्रो ठाउँमा बस्नुभएको । (पृ. ६९)
- त्यसपछि कुर्सीमा क्रसलेगड बसेर उसले भारी तिघ्रा देखाई । (पृ. १४०)

५.२.५ उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक पदावलीको विश्लेषण

यस उपन्यासमा पदावली तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण रहेको पाइन्छ । पदावली तहमा रहेर अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन गर्ने क्रममा नाम पदावली, विशेषण पदावली, क्रिया पदावलीको आधारमा विश्लेषण गरिन्छ । यस उपन्यासमा पदावली तहमा प्राप्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणलाई मिश्रित सङ्ख्या, प्रतिशत र श्रेणीलाई स्पष्ट पारी तालिकाबद्ध गरिएको छ ।

तालिका १०

उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक पदावलीको विश्लेषण

क्र.सं.	शब्दवर्ग	मिश्रित कोड सङ्ख्या	प्रतिशत	श्रेणी
१	नाम पदावली	४४	६७.६९	प्र.
२	विशेषण पदावली	९	१३.८४	तृ.
३	क्रिया पदावली	१०	१५.३८	द्वि.
४	क्रियाविशेषण पदावली	२	३.०७	चौ.
	जम्मा	६५	१००	

यस उपन्यासमा ६४ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक पदावलीयुक्त कोड मिश्रण रहेको पाइन्छ । जम्मा पदावलीमध्ये नाम पदावली ४४ वटा अर्थात् ६७.६९ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । विशेषण पदावली ९ वटा अर्थात् १३.८४ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । क्रियापदावली १० वटा अर्थात् १५.३८ प्रतिशत रहेको पाइन्छ भने क्रियाविशेषण पदावली २ अथवा ३.०७ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । उल्लिखित तालिका अनुसार नाम पदावली सबैभन्दा बढी रहेकाले प्रथम श्रेणीमा, विशेषण पदावली तृतीय श्रेणीमा, क्रिया पदावली द्वितीय श्रेणीमा, क्रियाविशेषण पदावली चौथो श्रेणीमा रहेको पाइन्छ ।

५.२.६ उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक पदावलीको आवृत्तिगत आधारमा विश्लेषण

यस उपन्यासमा पदावली तहमा प्रयोग भएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू के कति मात्रामा दोहोरिएर आएका छन् भन्ने विषयको अध्ययन यसमा गरिन्छ । नाम, विशेषण, क्रिया पदावली कृतिभित्र कतिपटक भाषिक स्तरको पुनरावृत्ति भई कोड मिश्रण भयो भन्ने कुराको अध्ययन यसमा गरिन्छ । पदावली तहको कोड मिश्रणलाई जम्मा आवृत्ति प्रतिशत र श्रेणीकरण गरी तालिकाबद्ध गरिएको छ ।

तालिका ११

उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक पदावलीको आवृत्तिगत विश्लेषण

क्र.सं.	शब्दवर्ग	मिश्रित कोड सङ्ख्या	प्रतिशत	श्रेणी
१	नाम पदावली	९३	९९	प्र.
२	विशेषण पदावली	१८	१३.७४	द्वि.
३	क्रिया पदावली	१६	१२.२१	तृ.
४	क्रियाविशेषण पदावली	४	३.०५	चौ.
	जम्मा	१३१	१००	

यस उपन्यासमा पदावली तहमा प्रयोग भएका अङ्ग्रेजी भाषिक पदावलीहरूको जम्मा आवृत्ति १३१ रहेको पाइन्छ । जम्मा आवृत्तिको ९३ अथवा ७०.९९ प्रतिशत नाम पदावलीको आवृत्ति रहेको छ । विशेषण पदावली १८ अथवा १३.७४ प्रतिशत, क्रियापदावली १६ अथवा १२.२१ प्रतिशत र क्रियाविशेषण पदावली ४ अथवा ३.०५ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । उल्लिखित तालिका अनुसार नाम पदावली आवृत्ति सबैभन्दा बढी रहेकाले प्रथम श्रेणीमा विशेषण पदावली द्वितीय श्रेणीमा, क्रिया पदावली तृतीय श्रेणीमा र क्रियाविशेषण पदावली सबैभन्दा कम प्रयोग भएकाले चौथो श्रेणीमा रहेको पाइन्छ ।

पहेंलो घाम उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक पदावली (नाम पदावली, विशेषण पदावली, क्रिया विशेषण र क्रियाविशेषण पदावली) के कसरी मिश्रण भएका छन्, तिनलाई स्पष्ट पार्न निम्नानुसारका उदाहरणहरू प्रस्ट पार्न सकिन्छ :

नाम पदावली

- खुट्टामा अलि भद्दा स्पोर्ट सुज थिए । हात फुटेका र काला देखिन्थे । (पृ. १६)
- उसको लवजमा अभै पनि बटालियन भीसीको ताजकी देखिन्थ्यो । (पृ. ४९)
- कमान्डर कमरेड ! उनीहरूको तेह्र जनाको किशोर समूह छ ।
- उसलाई विशेष टाक्स फोर्सको जिम्मेवारीमा पठाइयो (पृ. ५५)
- ऊ लड्डालड्डै चिच्याउँदै स्वयम्सेवक टिम बोलाई र घाइतेलाई मेडिकल आर्कमा पठाई । (पृ. ५९)

विशेषण पदावलीको कोड मिश्रण

- सोहनले नमस्कार गर्दै भन्यो - सो व्युटिफूल ! कति राम्रो ठाउँमा बस्नुभएको । (पृ. ३९)
- अचानक बोलाउँदा ऊ सतर्कतापूर्वक बोसको कार्यक्षमा छिरी एकस्क्रयुज मी सर । (पृ. १५२)
- मेरो भगवान भने पनि, सम्पत्ति भने पनि तिमी हो । आई.म. सो एक्साइटेड रमिला । (पृ. २१८)
- आई म फाइन । शिवाले उत्तर दिई । (पृ. २५१)

क्रियापदावलीको कोड मिश्रण

- आई मिस यु रमिला । यहाँ त सबैतिर सुनसान र उच्चाटलाग्दो छ । (पृ. २८२)
- ह्वाट नन्सेन्स ! फुसफुसायो सोहन । (पृ. ६६)
- ऊ जाँदै गर्दा फेरि कमान्डरले बोलाउँदै सोधे ह्वाट ह्यापेन्ड ? (पृ. २४)

५.२.७ उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक उपवाक्यको विश्लेषण

यस उपन्यासमा उपवाक्य तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण रहेको पाइन्छ । 'पहेंलो घाम' उपन्यासमा उपवाक्य तहका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूलाई नाम उपवाक्य

तहका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूलाई नाम उपवाक्य, विशेषण उपवाक्य, क्रियाविशेषण उपवाक्यको रूपमा विश्लेषण गरिन्छ । उपन्यासमा उपवाक्य तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको रूपमा आएका उपवाक्यको मिश्रित सङ्ख्या आवृत्ति, प्रतिशत र श्रेणीलाई तालिकाबद्ध गरिएको छ ।

तालिका १२

उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक उपवाक्यको विश्लेषण

क्र.सं.	शब्दवर्ग	मिश्रित कोड सङ्ख्या	प्रतिशत	श्रेणी
१	नाम उपवाक्य	१८	८५.७१	प्र.
२	विशेषण उपवाक्य	१	४.७६	तृ.
३	क्रियाविशेषण उपवाक्य	२	९.५२	द्वि.
	जम्मा	२१	१००	

यस उपन्यासमा उपवाक्य तहमा जम्मा २१ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको मिश्रण भएको पाइन्छ । जम्मा उपवाक्यको १८ अथवा ८५.७१ प्रतिशत नाम उपवाक्य, १ अथवा ४.७६ प्रतिशत विशेषण उपवाक्य र क्रियाविशेषण उपवाक्य २ अथवा ९.५२ प्रतिशतको प्रयोग भएको पाइन्छ । उल्लिखित तालिका अनुसार नाम उपवाक्य सबैभन्दा बढी भएकाले प्रथम श्रेणीमा, क्रिया विशेषण उपवाक्य द्वितीय श्रेणीमा, विशेषण उपवाक्य तृतीय श्रेणीमा रहेको पाइन्छ ।

५.२.८ उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक उपवाक्यको आवृत्तिगत आधारमा विश्लेषण

यस उपन्यासमा उपवाक्य तहमा प्रयोग भएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू के कति मात्रामा दोहोरिएर आएका छन् भने विषयको अध्ययन यसमा गरिन्छ । नाम, विशेषण र क्रिया विशेषण उपवाक्य कृतिभिन्न कतिपटक भाषिक स्तरको पुनरावृत्ति भई कोड मिश्रण भयो भन्ने कुराको अध्ययन यसमा गरिन्छ । उपवाक्य तहको कोड मिश्रणलाई जम्मा आवृत्ति प्रतिशत र श्रेणीकरण गरी तालिकाबद्ध गरिएको छ ।

तालिका १३

उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक उपवाक्यको आवृत्तिगत विश्लेषण

क्र.सं.	शब्दवर्ग	मिश्रित कोड सङ्ख्या	प्रतिशत	श्रेणी
१	नाम उपवाक्य	३२	८८.८८	प्र.
२	विशेषण उपवाक्य	२	५.५५	द्वि.
३	क्रियाविशेषण उपवाक्य	२	५.५५	द्वि.
	जम्मा	३६	१००	

यस उपन्यासमा उपवाक्य तहमा प्रयोग भएका अङ्ग्रेजी भाषिक उपवाक्यहरूको जम्मा आवृत्ति ३६ रहेको पाइन्छ र जम्मा आवृत्तिको ३२ अथवा ८८.८८ प्रतिशत नाम उपवाक्यको आवृत्ति रहेको छ । विशेषण उपवाक्य २ अथवा ५.५५ प्रतिशत र क्रियाविशेषण उपवाक्य २ अथवा ५.५५ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । उल्लिखित तालिकाअनुसार नाम उपवाक्यको आवृत्ति सबैभन्दा बढी रहेकाले प्रथम श्रेणीमा, विशेषण उपवाक्य र क्रियाविशेषण उपवाक्यको आवृत्ति सङ्ख्या अथवा प्रतिशत बराबर भएकाले दुबै द्वितीय श्रेणीमा रहेको पाइन्छ ।

तलका उदाहरणले पहिलो घाम उपन्यासमा उपवाक्य तहमा के कसरी अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको छ । त्यसलाई स्पष्ट पार्दछ :

- नो, नो ह्विच कन्ट्री भनेको । (पृ. १७)
- आइ म रियल्ली इम्प्रेसड विथ यु । उसलाई धाप मादै विदा गरे । (पृ. ५३)
- ह्वाट अ ब्युटिफुल ? के हो ? निको चाला छैन जस्तो छ नि ! (पृ. ६६६)
- ह्वाट इज द मिनिड अफ च्वाँक ? (पृ. ६६)
- आई म रियल्ली प्राउड विथ यु ! (पृ. १६१)
- प्लस टु क्यान्टोन्मेन्टमा (पृ. ११२)

- त्विस्की कि रेड वाइन ? मुस्कुराउँदै सोहनले सोध्यो । (पृ. २५६)
- हाउ डु यु डु रमिला । (पृ. २८२)

५.२.९ उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी वाक्य (संरचनात्मक र कार्यात्मक आधारमा) को विश्लेषण

एउटा अवधारणा व्यक्त गर्ने उपवाक्यभन्दा माथिल्लो र अनुच्छेदभन्दा तल्लो भाषिक संरचना वाक्य हो । वाक्यलाई वाक्यले गर्ने व्याकरणात्मक कार्य संरचनागत सङ्गठनका आधारमा सरल मिश्रण र संयुक्त वाक्यका रूपमा विश्लेषण गर्न सकिन्छ, भने कार्यात्मक आधारमा वाक्यलाई सामान्यार्थक, प्रश्नार्थक, सङ्केतार्थक र विस्मयार्थक वाक्यका रूपमा विश्लेषण गर्न सकिन्छ । यस उपन्यासमा प्रयुक्त वाक्यका कार्यात्मक र संरचनात्मक स्वरूपका आधारमा आवृत्ति, प्रतिशत र श्रेणी स्पष्ट पारी तालिकाबद्ध गरिएको छ ।

तालिका १४

संरचनात्मक आधारमा पहेंलो घाम उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक वाक्यको विश्लेषण

क्र.सं.	शब्दवर्ग	मिश्रित कोड सङ्ख्या	प्रतिशत	श्रेणी
१	सरल	१२	७०.५८	प्र.
२	मिश्र	-	-	-
३	संयुक्त	५	२९.४१	द्वि.
	जम्मा	१७	१००	

‘पहेंलो घाम’ उपन्यासमा जम्मा १७ पटक वाक्य तहका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको मिश्रण भएको पाइन्छ । ती वाक्यहरूमध्ये संरचनात्मक आधारमा सरल वाक्य १२ अथवा ७०.५८ प्रतिशत, संयुक्त वाक्य ५ अथवा २९.४१ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । उल्लिखित तालिकाको तथ्याङ्क अनुसार सरल वाक्य सबैभन्दा बढी प्रयोग भएकाले प्रथम श्रेणीमा संयुक्त वाक्य, द्वितीय श्रेणीमा रहेको पाइन्छ ।

तालिका १५

कार्यात्मक आधारमा पहुँलो घाम उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक वाक्यको विश्लेषण

क्र.सं.	शब्दवर्ग	मिश्रित कोड सङ्ख्या	प्रतिशत	श्रेणी
१	सामान्यार्थक वाक्य	१२	७०.५८	प्र.
२	प्रश्नार्थक वाक्य	५	२९.४१	द्वि.
३	आज्ञार्थक वाक्य	-	-	
	वाक्य	१७	१००	

यस उपन्यासमा जम्मा १७ पटक वाक्य तहका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको मिश्रण भएको पाइन्छ । वाक्यले गर्ने व्याकरणिक कार्यका आधारमा यस कृतिमा सामान्यार्थक वाक्य १२ वटा अर्थात् ७०.५८ प्रतिशत र प्रश्नार्थक वाक्य ५ वटा अर्थात् २९.४१ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । उल्लिखित तालिकाको तथ्याङ्क अनुसार सामान्यार्थक वाक्य प्रथम श्रेणीमा र प्रश्नार्थक वाक्य द्वितीय श्रेणीमा रहेको पाइन्छ ।

तलका उदाहरणले पहुँलो घाम उपन्यासमा वाक्य तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणलाई स्पष्ट पार्दछ :

- अफ कोर्स, आइम रियल्ली इन्ट्रेस्टेड टु लिसन (पृ. ४९)
- आई होप, यु मे नट फर्गेट मी, सी यु माइकल (पृ. २०१)
- एक्स्क्युजमी, इट इज योर पार्सल फ्रम नेपाल ? (पृ. २८३)
- हाउ आर यु ? फाइन, त्वाट ह्यापेन्ड ? (पृ. ४३)
- यु क्यान गो, आइम रियल्ली इम्प्रेसेड विथ यु ? (पृ. ५३)
- नथिङ कमरेड जस्ट रिमेम्बर्ड माई फादर (पृ. ५४)

५.२.१० उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक अनुच्छेदको विश्लेषण

वाक्यहरूको समूहबाट केही कुरा व्यक्त गरिएको आलेख नै अनुच्छेद हो । एउटा मूल रचनाको निर्माणमा सहयोग गर्ने भाषिक एकाइ अनुच्छेद हुन्छ । भाषिक रचना र सङ्गठनका

दृष्टिले गद्य भाषिक अनुच्छेद र पद्य भाषिक अनुच्छेद वा स्थूल भाषिक अनुच्छेद र बद्ध (श्लोकयुक्त) भाषिक अनुच्छेद रहेको पाइन्छ (ढकाल, २०६९ : ४०) । 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा ८ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक अनुच्छेदहरू कोड मिश्रणको रूपमा प्रयोग भएको पाइन्छ ।

पहेँलो घाम उपन्यासमा अनुच्छेद तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणलाई निम्न उदाहरणबाट हेर्न सकिन्छ :

- आई डन्ट लभ हर । विलिभ मी, रमिला । आइ बन्ली वान्ट टु रिसर्च अन हर स्टोरी ।
- एयरपोर्टका लागि गाडी चढ्दै फोन गन्यो, शिवा, माइ ड्रिम । माइ लाइफ । आइम कमिड टु यु । आई हर्टली लभ यु स्वीट हार्ट ।
- ओके कमरेड । आइम रेडी । ऊ फटाफट अनुभवी जनसेना भै डोरीमा भुन्डिएर त्यो काम पुरा गरी । कमान्डर हेरेको हे त्यै भए ।
- टिकट दिनोस् त, ऊ असमञ्जसमा परेको देखेर खलासीले सोध्यो - डु यु ह्याव अ टिकट ? किन हो कुन्नी उसले तुरुन्तै सच्चायो - टिकट छैन ? ओ ! टिकट ? युवकले टिकट निकालेर देखायो । तीन नम्बर सिट । खलासीले भन्यो । थ्याङ्क यु । उसले के सोचेर हो तुरुन्तै नेपालीमा भन्यो - तपाईंलाई धन्यवाद छ ।
- नट ओन्ली लिसनिड टु हर स्टोरी सविना बट आइ वान्ट टु मिस हर, तर कहाँ पो होली शिवा ।
- नट्टी वाइ । खुव चलाख छौ । डर छेरुवा किन भन्न सकेनौ आई लभ यु । यु आर माई गलफ्रेंड
- नो यार, सी इज जस्ट अ फ्रेंड, एन्ड यु नो, सी इज अ माओइस्ट कमान्डर, सो डेन्जरस ! भर्खर त क्या च्वाँक भन्थिस त । ह्वाट इज द मिनिड अफ च्वाँक ।
- नो नो । सबैतिर तिमी नै तिमी देख्छु । रियल्ली । म धेरै दुःखले दिन काट्दै छु रमिता । आई विल कम ब्याक सुन, माई डियर ।

यस उपन्यासमा जम्मा ८ पटक अनुच्छेद तहका अङ्ग्रेजी कोडहरूको मिश्रण भएको पाइन्छ । आवृत्तिका तहमा पनि ८ पटक नै आवृत्ति भएकाले १०० प्रतिशत नै कायम गरिएको पाइन्छ । अनुच्छेदका तहमा श्रेणीकरण गर्दा प्रथम श्रेणीमा रहेको पाइन्छ ।

५.२.११ उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको आवृत्तिगत विश्लेषण

‘पहेँलो घाम’ उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको प्रयोग एक वा अनेक पटक भएको पाइन्छ । अङ्ग्रेजी भाषिक कोडको आवृत्ति कृतिमा कति सङ्ख्यामा भएको पाइन्छ, र तिनीहरूको जम्मा आवृत्ति के कति छ, भन्ने कुराको सङ्ख्यात्मक अध्ययन यसमा गरिन्छ । यस कृतिमा कतिवटा भाषिक एकाइको कुन दरमा पुनरावृत्ति भई जम्मा कतिपटक आवृत्ति भएको छ, त्यसलाई सङ्ख्यात्मक रूपमा तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका १६

उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको आवृत्तिगत विश्लेषण

क्र.सं.	आवृत्ति दर	शब्द सङ्ख्या	जम्मा आवृत्ति
१.	१	१२४	१२४
२.	२	७७	१५४
३.	३	४८	१४४
४.	४	१०	४०
५.	५	१७	८५
६.	७	१	७
७.	८	२	१६
८.	९	१	९
९.	१०	१	१०
१०.	११	१	११
११.	१५	१	१५
१२.	२८	१	२८
	जम्मा	२८४	६४३

पहँलो घाम उपन्यासमा शब्द, पदावली, उपवाक्य, वाक्य अनुच्छेद तहका २८४ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू प्रयोग भएको र ती कोडहरूको जम्मा आवृत्ति ६४३ रहेको पाइन्छ र यस कृतिमा १ पटकदेखि १२ पटकसम्म अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू आवृत्ति भएर आएका पाइन्छन् । उपन्यासमा १२४ वटा भाषिक एकाइका कोडहरू १ पटक मात्र आएका छन् भने ७७ वटा भाषिक एकाइका कोडहरू २ पटक आवृत्तिको रूपमा आएका छन् । त्यसै गरी ४८ वटा भाषिक एकाइका कोडहरू ३ पटक, १० वटा भाषिक एकाइका कोडहरू ४ पटक र १७ वटा भाषिक एकाइका कोडहरू ५ पटक आवृत्तिको रूपमा आएका छन् । कृतिमा कम्पनी शब्द १० पटक, टिकट शब्द ११ पटक, कमरेड शब्द १५ पटक आवृत्ति भएको पाइन्छ । यस कृतिमा समग्र अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणमध्ये क्यान्टोन्मेट शब्द सबैभन्दा बढी २८ पटक आवृत्ति भएको पाइन्छ ।

अध्याय छ

व्याख्या र विश्लेषण

६.१ उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणका कारण

आजको विश्वव्यापीकरणको युगमा एउटा मात्र भाषाले बृहत् ज्ञानका भण्डारलाई समेट्न सक्दैन । विज्ञान र प्रविधिका क्षेत्रमा हुने नयाँ नयाँ आविस्कार, खोज र अनुसन्धानले दिन प्रतिदिन नयाँ-नयाँ शब्दहरू सिर्जना गरिरहेका हुन्छन् । त्यस्ता नयाँ शब्द तथा सिर्जनाका यावत् विषयलाई कुनै एउटा मात्र भाषाले समेट्न सक्दैन । त्यसैले विभिन्न आवश्यकता पुरा गर्नका लागि कुनै अर्को भाषाको सहयोग लिनु जरुरी हुन्छ ।

‘पहेँलो घाम’ उपन्यासमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणका कारणहरूबारे अध्ययन गर्ने क्रममा मतावली प्रयोग गरिएको थियो । जसमा आधारित भएर ११ वटा सम्भावित कोड मिश्रणहरू निर्माण गरी लेखक, प्राध्यापक, शिक्षक पाठक गरी २० जना प्राज्ञिक व्यक्तिहरूका धारणालाई लिइएको छ । यसरी ‘पहेँलो घाम’ उपन्यासमा कोड मिश्रण हुनका कारण र मतावली प्राप्त गर्न काठमाडौँ उपत्यकालाई यसको क्षेत्र मानी प्राप्त अभिमतलाई तलको तालिका प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १७

मतावलीका आधारमा ‘पहेँलो घाम’ उपन्यासमा प्रयुक्त कोड मिश्रणको व्याख्या र विश्लेषण

क्र.सं.	पहेँलो घाम उपन्यासमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणका कारणहरू	सङ्ख्या
१.	अङ्ग्रेजी भाषाको प्रभाव विश्वव्यापी भएकाले	२०
२.	नेपाली साहित्यमा पाश्चात्य संस्कृतिको प्रभाव	१८
३.	बौद्धिक पाठकप्रति लक्षित हुनु	१९
४.	सूचना, सञ्चार र प्रविधिका शब्दहरू नेपाली भाषाले मात्र परिपूर्ति गर्न नसक्ने भएकाले	१५
५.	नेपाली भाषाप्रतिको उदासिनता तथा अङ्ग्रेजी प्रतिको मोह भएकाले	१६
६.	समय अनुसार अङ्ग्रेजी भाषाको माग सम्बोधन गर्न,	१७

७.	बहुभाषिक समाजको प्रभाव	१८
८.	बोधगम्य र कृतिलाई अभ्र गहकिलो बनाउन	२०
९.	भाषिक सम्प्रेषणलाई सरल र सहज बनाउन	१९
१०.	नेपाली भाषाभन्दा अङ्ग्रेजी भाषामा विषयवस्तुको अभिव्यक्ति प्रभावकारी भएकाले	२०
११.	साहित्यमा उत्तर आधुनिकतावादको प्रभावका कारण	१९

(स्रोत : मतावली)

उपर्युक्त तालिकामा 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणका कारण विषयमा लेखक, प्राध्यापक शिक्षक र पाठकका सहमति युक्त धारणालाई समावेश गरिएको छ । लेखक तथा पाठकले उक्त उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणका कारणलाई प्रस्तुत गरिएको धारणालाई आधार मानेर कृतिको व्याख्या र विश्लेषण निम्नानुसार गरिएको छ :

अङ्ग्रेजी भाषा एक समृद्धशाली अन्तर्राष्ट्रिय भाषा हो । त्यसैले अङ्ग्रेजी भाषाको विश्वव्यापी प्रभाव परेको पाइन्छ । नेपाली भाषामा पनि अङ्ग्रेजी भाषाको प्रभाव पर्नु स्वभाविक मानिन्छ । नेपाली भाषामा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण हुनका कारणमा अङ्ग्रेजी भाषाको विश्वव्यापी प्रभाव पर्नुमा २० जना व्यक्तिमा २० जनाले नै सहमत जनाएका छन् ।

नेपाली भाषामा पाश्चात्य संस्कृतिको प्रभावका कारण पनि नेपाली भाषामा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण हुने गर्दछ । संस्कृतिले मानिसलाई एक अर्कोमा सद्भाव र मर्यादित बनाउन सिकाउँछ । पछिल्लो समयमा पश्चिमी संस्कृतिसँग रमाउने व्यक्तिको सङ्ख्या ठुलो मात्रामा रहेको छ । त्यसकारण जम्मा २० जनामा १८ जना सहमत भएको पाइयो ।

बौद्धिक पाठकप्रति लक्षित हुँदा पनि कृतिमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण हुने गर्दछन् । लेखकले आफ्नो कृतिमा यस किसिमका पाठकलाई लक्षित हुनाले पनि कोडमिश्रण हुन्छ । उच्च बौद्धिक पाठकलाई लक्षित गरी लेखिएका कृतिमा यस्तो किसिमको प्रवृत्ति पाउन सकिन्छ । त्यस कारणप्रति २० जनामा १९ जना सहमत भएको पाइयो ।

सूचना सञ्चार र प्राविधिक शब्दहरू नेपाली भाषाले मात्र परिपूर्ति गर्न नसक्ने भएकाले पनि नेपाली भाषामा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएको पाइन्छ । ज्ञानविज्ञान

र प्रविधिको तीव्र विकासले सूचना र प्रविधिका नयाँ-नयाँ शब्दहरू प्रयोग हुने गर्दछन् । त्यस्ता शब्दहरूलाई नेपाली हुने गर्दछन् । त्यसकारण पनि २० जनामा १५ जनाले नै सहमत जनाएका छन् ।

नेपाली भाषा प्रतिको उदासिनता तथा अङ्ग्रेजी भाषाप्रतिको मोहका कारण पनि नेपाली भाषामा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएको पाइन्छ । अङ्ग्रेजी भाषाको प्रयोग विश्वव्यापकतामा नेपाली भाषाप्रति उदासिनता देखिन थालेको छ । त्यसकारण २० जनामध्ये १६ जनाले सहमत जनाएका छन् ।

समयानुसार अङ्ग्रेजी भाषाको मागलाई सम्बोधन गर्ने क्रममा पनि प्रस्तुत उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएका छन् । सूचना र प्रविधिको युगमा अङ्ग्रेजी भाषाले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ । त्यस्ता कुराहरूको परिपूर्ति गर्नुका लागि अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएका छन् । यसकारण पनि जम्मा २० जनामा १७ जनाले सहमत जनाएका छन् ।

बहुभाषिक समाजको कारणले पनि नेपाली साहित्यिक कृतिमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाउन सकिन्छ । उपन्यासमा प्रयुक्त पात्रहरू बहुभाषिक परिवेशका रहेका छन् । यस अवस्थामा भाषिक सम्प्रेषणका लागि अन्य भाषाका कोडहरू प्रयोग गर्नुपर्ने हुन्छ । यसकारण पनि जम्मा २० जनामा १८ व्यक्तिहरू सहमत भएको पाइयो ।

कृतिलाई बोधगम्य र अभ्र गहकिलो बनाउन पनि 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ । लेखकले आफूलाई प्रतिष्ठित र उच्च ओहोदाको रूपमा चिनाउनका लागि समेत अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरूको प्रयोग पाइन्छ । यसकारण पनि जम्मा २० जनामध्ये २० जना व्यक्तिहरू सहमत भएको पाइयो ।

भाषिक सम्प्रेषणलाई सरल सहज बनाउन 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएको पाइन्छ । कतिपय सन्दर्भमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडको प्रयोगले गर्दा त्यस किसिमको भूमिका खेलेको हुन्छ । यसकारण पनि जम्मा २० जना व्यक्तिमा १९ जनाले सहमत जनाएका थिए ।

नेपाली भाषाभन्दा अङ्ग्रेजी भाषामा विषयवस्तुको अभिव्यक्ति प्रभावकारी हुने भएकाले पनि नेपाली साहित्यिक कृतिमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण हुने गर्दछ । यस कारण पनि जम्मा २० जनामा २० जना सहमत भएको पाइयो ।

साहित्यमा उत्तर आधुनिकतावादको प्रभावका कारण पनि यस उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ । उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको यस कारणमा १९ जना व्यक्तिले सहमति जनाएका छन् । साहित्यमा परम्परित मूल्य मान्यता भन्दा विकेन्द्रीकृत बहुलवादी एवम् सापेक्ष, खण्डित र व्यक्तिपरक सिद्धान्तका आधारमा कृति रचना गर्दा भाषिक पक्षमा पनि प्रभाव पर्न जान्छ, जसको परिणाम स्वरूप सिर्जनामा अङ्ग्रेजी तथा अन्य भाषाको पनि कोड मिश्रण हुने गर्दछ । नेपाली साहित्यमा उत्तर आधुनिकतावादको चर्चा परिचर्चा र विकासमा टेवा पुऱ्याउने स्वयम् लेखकको यस उपन्यासमा सहज र स्वभाविक रूपमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ ।

प्रस्तुत मतावलीलाई समेत आधार मानी 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणका कारणहरू बुँदागत रूपमा निम्न अनुसार उल्लेख गरिएको छ ।

- (क) अङ्ग्रेजी भाषाको विश्वव्यापी प्रभाव पर्नु,
- (ख) नेपाली संस्कृतमा पाश्चात्य संस्कृतिको प्रभाव पर्नु,
- (ग) नेपाली भाषाप्रतिको उदासिनता तथा अङ्ग्रेजी भाषाप्रतिको मोह भएकाले,
- (घ) बौद्धिक पाठकप्रति लक्षित भएकाले,
- (ङ) बहुभाषिक समाजको प्रभाव
- (च) बोधगम्य र कृतिलाई अभ् गहँकिलो बनाउन,
- (छ) विषयवस्तुलाई नेपाली भाषामा भन्दा अङ्ग्रेजी भाषामा अभिव्यक्त गर्दा प्रभावकारी हुने भएकाले,
- (ज) सूचना, सञ्चार र प्रविधिका शब्दहरू नेपाली भाषाले मात्र परिपूर्ति गर्न नसक्ने भएकाले,
- (झ) भाषिक सम्प्रेषणलाई सरल सहज बनाउन,
- (ञ) समय अनुसारको अङ्ग्रेजी भाषाको मात्र सम्बोधन गर्न,
- (भ) साहित्यमा उत्तर आधुनिकतावादको प्रभावका कारण ।

अध्याय सात

सारांश, निष्कर्ष र उपयोगिता

७.१ सारांश

प्रस्तुत शोधकार्य 'पहेंलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययनमा केन्द्रित रहेको छ । विशेषतः पहेंलो घाम उपन्यासमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन, विश्लेषण र कोड मिश्रण हुनका कारणमा केन्द्रित छ ।

प्रस्तुत शोधपत्रको पहिलो अध्यायमा शोध परिचय समावेश गरिएको छ । पहिलो अध्यायअन्तर्गत कोड मिश्रणको सामान्य अवधारणालाई पृष्ठभूमिका रूपमा लिइएको छ भने 'पहेंलो घाम' उपन्यासमा भाषिक तहमा के कस्ता अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू प्रयोग भएका छन् ? उक्त उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोडलाई भाषिक तत्त्वका आधारमा कसरी विश्लेषण गर्न सकिन्छ ? उक्त उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण हुनाको कारण के हो भन्ने जस्ता समस्यालाई लिई 'पहेंलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोडहरू भाषिक तहका आधारमा पहिचान गर्नु, उक्त उपन्यासमा प्रयुक्त कोडलाई भाषिक तत्त्वका आधारमा विश्लेषण गर्नु र उक्त उपन्यासमा प्रयुक्त कोड मिश्रणका कारण पत्ता लगाउनु जस्ता उद्देश्यहरू राखिएको छ । त्यसैगरी कोड मिश्रणको उपादेयता दर्शाउँदै कोड मिश्रणको अध्ययन गर्न 'पहेंलो घाम' उपन्यासलाई सीमा क्षेत्रमा राखेर शोधपत्रको रूपरेखालाई निश्चित आकार दिइएको छ ।

प्रस्तुत शोधपत्रमा अध्याय दुईअन्तर्गत पूर्वकार्यको पुनरावलोकन र सैद्धान्तिक दृष्टिकोणलाई प्रस्तुत गरिएको छ । पूर्वकार्यको पुनरावलोकनअन्तर्गत विभिन्न पुस्तक र अगाडि गरिएका सम्बन्धित शोधकार्यको विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ । सैद्धान्तिक अवधारणाअन्तर्गत कोड परिचय, कोड वर्गीकरणका आधार, कोड मिश्रण, भाषा तत्त्वमा कोड मिश्रणको अवस्था, र कोड परिवर्तन र कोड मिश्रणका सन्दर्भगत कारणहरूको चर्चा गरिएको छ ।

प्रस्तुत अध्ययनको अध्याय तिनमा अध्ययन विधि र प्रक्रिया समावेश गरिएको छ । यस अध्ययनमा प्राथमिक र द्वितीय स्रोतबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरी प्राप्त तथ्याङ्कको विश्लेषण गरिएको छ । प्रस्तुत अध्ययनमा 'पहेंलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड

मिश्रणको कारण बुभुन काठमाडौँ उपत्यकाका बिसजना विभिन्न पेशारत व्यक्तिद्वारा मतावली सङ्कलन गरी प्राप्त मतको व्याख्या र विश्लेषण गरिएको छ ।

प्रस्तुत शोधपत्रको चौथो अध्यायमा पहेंलो घाम उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण पत्ता लगाउनु पहिलो उद्देश्य अनुरूप अध्याय चारमा कोडहरू भाषिक तहका आधारमा पत्ता लगाइएको छ । जसअन्तर्गत उपन्यासको परिचय र अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको व्याख्या तथा विश्लेषण गरिएको छ । भाषाका शब्द/पद, पदावली, उपवाक्य, वाक्य र अनुच्छेद जस्ता एकाइहरूमा अङ्ग्रेजी भाषिक सन्दर्भहरू प्रयोग गरिएको तथ्य पत्ता लगाइएको हुँदा अध्याय चारमा उल्लेख गरिएको छ । यी विविध भाषिक सन्दर्भहरूलाई छुट्टाछुट्टै तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

प्रस्तुत शोधपत्रको पाँच अध्यायमा पहेंलो घाम उपन्यासको समग्रतामा कोड मिश्रणलाई नियाल्दा यस उपन्यास निर्माणका भाषिक घटकहरू शब्द/पद, पदावली, उपवाक्य, वाक्य र अनुच्छेदका तहमा रहेको पाइन्छ ।

प्रस्तुत शोधपत्रको छ अध्यायमा पहेंलो घाम उपन्यासमा प्रयुक्त भाषिक तह र भाषिक तत्त्वका आधारमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण र उक्त उपन्यासमा कोड मिश्रणका कारणबारे व्याख्या र विश्लेषण गरिएको छ । त्यसैगरी प्राप्त मतावलीका आधारमा अङ्ग्रेजी भाषाको विश्वव्यापी प्रभाव, सूचना, सञ्चार र प्रविधिका विभिन्न शब्दहरूनेपाली भाषाले मात्र परिपूर्ति गर्न नसक्नु, बौद्धिक पाठकप्रतिको अपेक्षा जस्ता कारणले प्रस्तुत उपन्यासमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको पाइन्छ ।

प्रस्तुत शोधपत्रको सात अध्यायमा सारांश, निष्कर्ष र उपयोगितालाई समावेश गरिएको छ ।

यस उपन्यासमा समग्र भाषिक तहमा २८४ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ । उपन्यासमा जम्मा २८४ वटा भाषिक कोडहरूमध्ये शब्द तहमा १७३ वटा, पदावली तहमा ६५ वटा, उपवाक्य तहमा २१ वटा वाक्य तहमा १७ वटा र अनुच्छेद तहमा ८ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ ।

शब्द तहका अङ्ग्रेजी कोडहरू सबैभन्दा धेरै र अनुच्छेद तहका कोडहरू सबैभन्दा कम प्रयोग भएको पाइन्छ । यस उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको जम्मा आवृत्ति ६४३ रहेको छ । सम्पूर्ण अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको आवृत्तिमध्ये शब्द तहको जम्मा आवृत्ति

४४६ पटक, पदावली तहको जम्मा आवृत्ति १३१ पटक, उपवाक्य तहको जम्मा आवृत्ति ३६ पटक, वाक्य तहको जम्मा आवृत्ति २२ पटक र अनुच्छेद तहको जम्मा आवृत्ति ८ पटक रहेको पाइन्छ ।

यस उपन्यासमा शब्द तहका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको जम्मा आवृत्ति सबैभन्दा धेरै र अनुच्छेद तहको अङ्ग्रेजी भाषिक कोडको जम्मा आवृत्ति सबैभन्दा कम रहेको पाइन्छ । यस उपन्यासमा १७३ वटा शब्दहरूका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मध्ये शब्दवर्गका आधारमा १४६ वटा नाम शब्दहरू, ११ वटा विशेषण शब्दहरू, १५ वटा क्रिया वर्गका शब्दहरू क्रियाविशेषण १ वटा शब्दहरू प्रयोग भएका छन् । यस उपन्यासमा कोड मिश्रणका रूपमा नाम शब्दहरू सबैभन्दा धेरै प्रयोग भएका छन् । यस उपन्यासमा ६५ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक पदावलीमध्ये नाम पदावली ४४ वटा, विशेषण पदावली ९ वटा, क्रियापदावली १० वटा क्रियाविशेषण पदावली २ वटा प्रयोग भएको पाइन्छ । यस उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक नाम पदावली सङ्ख्या अधिक रहेको छ । यस उपन्यासमा उपवाक्य तहका जम्मा २१ वटा भाषिक कोडहरू प्रयोग भएका छन् । नाम उपवाक्य १८ वटा, विशेषण उपवाक्य १ वटा विशेषण र क्रियाविशेषण उपवाक्य २ वटा रहेका छन् । यस उपन्यासमा वाक्य तहका १७ वटा रहेका छन् । यस उपन्यासमा वाक्य तहका १७ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएका छन् । तीमध्ये संरचनाका आधारमा सरल वाक्य १२ वटा, संयुक्त वाक्य ५ वटा रहेका छन् । यहाँ सरल वाक्यका अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको सङ्ख्या अधिक रहेको छ । यस उपन्यासमा अनुच्छेद तहका ८ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू प्रयोग भएका छन् । यस उपन्यासमा १ पटकदेखि २८ पटकसम्म अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू आवृत्ति भएका छन् । उपन्यासमा १२४ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू १ पटक मात्र आवृत्ति भएका छन् भने समग्र अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणमध्ये क्यान्टोन्मेन्ट शब्द सबैभन्दा बढी २८ पटक आवृत्ति भएको छ ।

उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणका विषयमा लेखक तथा पाठकको मिश्रित प्रतिक्रिया प्राप्त भएको छ । नेपाली भाषिक साहित्यमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण स्वभाविक रूपमा प्राप्त गर्न सकिन्छ । लेखक तथा पाठक प्रतिक्रियाको आधारमा यस उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषाको प्रभाव विश्वव्यापी भएकाले सूचना, सञ्चार र प्रविधिका शब्दहरू नेपाली भाषाले मात्र परिपूर्ति गर्न नसक्ने भएकाले, नेपाली साहित्यमा पाश्चात्य संस्कृतिको प्रभाव, बौद्धिक पाठकप्रति लक्षित हुने, नेपाली भाषाप्रतिको उदासिनता तथा

अङ्ग्रेजी भाषाको माग सम्बोधन गर्न, नेपाली भाषामा भन्दा अङ्ग्रेजी भाषामा विषयवस्तुको अभिव्यक्ति प्रभावकारी भएकाले, बहुभाषिक समाजको प्रभाव, बोधगम्य र कृतिलाई अभ्यगृह्य किलो बनाउन, भाषिक सम्प्रेषणलाई सरल र सहज बनाउन, साहित्यमा उत्तर आधुनिकतावादको प्रभावका कारण जस्ता कारणबाट 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ ।

७.२ निष्कर्ष

अङ्ग्रेजी भाषा समृद्धशाली र विश्वव्यापी रूपमा बोलिने अन्तर्राष्ट्रिय भाषा हो । सूचना, प्रविधि र ज्ञानविज्ञानका क्षेत्रमा पनि अङ्ग्रेजी भाषाले आफ्नो पकड जमाउँदै आएको छ । बहुभाषिक समुदायमा आपसी विचार विनिमयका क्रममा कोड मिश्रण भएको पाइन्छ । कुनै पनि भाषामा रहेका भाषिक कोडहरू समय, सन्दर्भ र परिस्थिति अनुसार कोड मिश्रण भएको पाइन्छ । पछिल्लो समयमा नेपाली भाषामा अन्य भाषाका तुलनामा अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरू बढी मिश्रण भएको पाउन सकिन्छ ।

प्रस्तुत शोधपत्र उपन्यासकार विष्णु भण्डारीद्वारा लिखित 'पहेँलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन गरिएको छ । उपन्यासमा प्रत्यक्ष अध्ययन अवलोकनबाट प्राप्त तथ्यलाई व्याख्या विश्लेषण गरी कोड मिश्रणको भाषिक अवस्था र लेखक तथा पाठक प्रतिक्रियाको आधारमा कोड मिश्रणका कारणहरू प्रस्तुत गरिएको छ :

- यस उपन्यासमा शब्द, पदावली, उपवाक्य, वाक्य र अनुच्छेद जस्ता भाषिक तहमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको छ ।
- यस उपन्यासमा समग्र भाषिक तहमा २८४ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ ।
- यस उपन्यासमा जम्मा २८४ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूमध्ये शब्द तहमा १७३ वटा अर्थात् ६०.९१ प्रतिशत, पदावली तहमा ६५ वटा अर्थात् २२.८८ प्रतिशत, उपवाक्य तहमा २१ वटा अर्थात् ७.३९ प्रतिशत, वाक्य तहमा १७ वटा अर्थात् ५.९८ प्रतिशत अनुच्छेद तहमा ८ वटा अर्थात् २.८१ प्रतिशत कोड मिश्रण भएको पाइन्छ ।
- शब्द तहका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू सबैभन्दा धेरै र अनुच्छेद तहका अङ्ग्रेजी भाषिक कोड सबैभन्दा कम रहेको पाइन्छ ।

- यस उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको जम्मा आवृत्ति ६४३ रहेको पाइन्छ । सम्पूर्ण अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूमध्ये शब्द तहको जम्मा आवृत्ति ४४६ पटक अर्थात् ६९.३६ प्रतिशत पदावली तहमा जम्मा आवृत्ति १३१ पटक अर्थात् २०.३७ प्रतिशत उपवाक्य तहको जम्मा आवृत्ति ३६ पटक अर्थात् ५.५९ प्रतिशत, वाक्य तहको जम्मा आवृत्ति २२ पटक अर्थात् ३.४२ प्रतिशत र अनुच्छेद तहको जम्मा आवृत्ति ८ पटक अर्थात् १.२४ प्रतिशत कोड मिश्रण भएको पाइन्छ ।
- यस उपन्यासमा शब्द तहका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको जम्मा आवृत्ति सबैभन्दा धेरै र अनुच्छेद तहको अङ्ग्रेजी भाषिक कोडको जम्मा आवृत्ति सबैभन्दा कम रहेको पाइन्छ ।
- यस उपन्यासमा जम्मा १७३ वटा शब्द तहका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूमध्ये शब्दवर्गका आधारमा १४६ वटा अर्थात् ८४.३९ प्रतिशत नाम शब्दहरू, ११ वटा अर्थात् ६.३५ प्रतिशत विशेषण शब्दहरू, १५ वटा अर्थात् ८.६७ प्रतिशत क्रिया र क्रियाविशेषणका शब्दहरू १ वटा अर्थात् ०.५७ प्रतिशत शब्दहरू प्रयोग भएको पाइन्छ ।
- यस उपन्यासमा कोड मिश्रणका रूपमा नाम वर्गका शब्दहरू सबैभन्दा धेरै र क्रियाविशेषण वर्गका शब्दहरू सबैभन्दा थोरै प्रयोग भएका छन् ।
- यस उपन्यासमा ६५ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक पदावलीमध्ये नाम पदावली ४४ वटा अर्थात् ६७.६९ प्रतिशत, विशेषण पदावली ९ वटा अर्थात् १९.८४ प्रतिशत, क्रियापदावली १० वटा अर्थात् १५.३८ प्रतिशत र क्रियाविशेषण पदावली २ वटा अर्थात् ३.०७ प्रतिशत विशेषण प्रयोग भएको पाइन्छ ।
- यस उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक नाम पदावलीको सङ्ख्या सबैभन्दा धेरै र क्रिया पदावली सबैभन्दा थोरै प्रयोग भएको पाइन्छ ।
- यस उपन्यासमा उपवाक्य तहमा २१ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू रहेकोमा १८ वटा नाम उपवाक्य, १ विशेषण उपवाक्य, र २ क्रियाविशेषण उपवाक्य प्रयोग भएको पाइन्छ ।
- यस उपन्यासमा वाक्य तहका १७ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएका छन् । ती मध्ये संरचनात्मक आधारमा सरल वाक्य १२ वटा अर्थात् ७०.५८ प्रतिशत

र संयुक्त वाक्य ५ अर्थात् २९.४१ प्रतिशत प्रयोग भएका छन् । कार्यात्मक आधारमा सामान्यार्थक वाक्य १२ वटा अर्थात् ७०.५८ प्रतिशत, प्रश्नार्थक वाक्य ५ वटा अर्थात् २९.४१ प्रतिशत, आज्ञार्थक वाक्य शून्य प्रतिशत प्रयोग भएको देखिन्छ ।

- यस उपन्यासमा सरल र सामान्यार्थक वाक्यहरू सबैभन्दा धेरै सङ्ख्यामा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडमिश्रणको रूपमा रहेका छन् भने संयुक्त र प्रश्नार्थक वाक्य सबैभन्दा कम प्रयोग भएका छन् ।
- यस उपन्यासमा ८ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक अनुच्छेद कोड मिश्रणको रूपमा रहेका छन् ।
- यस उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूको जम्मा आवृत्ति ६४३ रहेको पाइन्छ । यस उपन्यासमा १ पटकदेखि २८ पटकसम्म अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू आवृत्ति भएका छन् । उपन्यासमा १२४ वटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू १ पटक मात्र आवृत्ति भएका छन् भने समग्र अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणमध्ये क्यान्टोन्मेन्ट शब्द सबैभन्दा बढी २८ पटक आवृत्ति भएको छ ।
- अङ्ग्रेजी भाषाको विश्वव्यापी प्रभाव र पाश्चात्य संस्कृतिको प्रभावका कारण प्रस्तुत उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषाको कोड मिश्रण भएको पाइयो ।
- नेपाली भाषाप्रतिको उदासिनता, अङ्ग्रेजी भाषाप्रतिको मोह तथा बौद्धिक पाठकप्रति लक्षित हुनु पनि प्रस्तुत उपन्यासमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको कारण देखिन्छ ।
- सूचना, सञ्चार र प्रविधिका शब्दहरू नेपाली भाषाले मात्र परिपूर्ति गर्न नसकेका कारण पनि प्रस्तुत उपन्यासमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको कारण देखिन्छ ।
- भाषाको उत्पत्ति कालदेखि नै एक अर्को भाषाका शब्दहरू सापटी लिनै प्रचलन,
- विभिन्न रीतिरिवाज, कला संस्कृतिको विकास र प्रचार प्रसार,
- विश्वबन्धुत्वको भावना विकास हुनु,
- ज्ञान विज्ञान र प्रविधिको प्रचुर विकास
- सूचना तथा सञ्चारको तीव्र विकास
- विभिन्न दर्शनहरूको प्रभाव
- भाषा र साहित्य जगत्का उपलब्धिहरूलाई एक आपसमा प्रचारप्रसार र अनुसरण गर्नु ।

- विश्व व्यापारको विकास
- कला र संस्कृतिको आदानप्रदान
- विभिन्न खेलकुद तथा पर्यटनको विकास
- विभिन्न देशहरूमा पाइने रोजगारको अवसर
- उत्तर आधुनिकवादी दर्शनको प्रभाव

उल्लिखित निष्कर्षका आधारमा 'पहेंलो घाम' उपन्यासभित्र शब्द, पदावली, उपवाक्य वाक्य र अनुच्छेदका तहमा कोड मिश्रण भएको पाइयो । शब्दका तहमा १७३ वटा, पदावलीका तहमा ६५ वटा उपवाक्यका तहमा २१ वटा, वाक्यका तहमा १७ वटा र अनुच्छेदका तहमा ८ वटा कोड मिश्रण भएको पाइयो । समग्र भाषिक तहमा २८४ वटा कोड मिश्रण भएको पाइयो भने ६४३ वटा भाषिक आवृत्तिका तहमा कोड मिश्रण रहेका छन् ।

७.३ उपयोगिता

अङ्ग्रेजी भाषा विश्वव्यापी रूपमा प्रयोग भइरहेको छ । यसको प्रत्यक्ष प्रभाव नेपाली भाषाका साहित्यिक कृतिमा पनि परेको पाइन्छ । 'पहेंलो घाम' उपन्यासलाई यसको उदाहरणका रूपमा लिन सकिन्छ । प्रस्तुत शोधकार्यको उपयोगितालाई निम्न लिखित दुई शीर्षकमा राखेर हेर्न सकिन्छ :

७.३.१ सैद्धान्तिक उपयोगिता

प्रस्तुत शोधकार्यले कोड मिश्रणसम्बन्धी सैद्धान्तिक अवधारणा स्पष्ट पार्नमा सहयोग पुऱ्याउनेछ । कोड मिश्रणको परिचय, प्रकार तथा भाषातत्त्वका आधारमा कोड मिश्रणको अध्ययन विश्लेषण गर्न चाहनेहरूका लागि यो शोधकार्य सहयोग पुऱ्याउने छ ।

७.३.२ प्रयोगजन्य उपयोगिता

नेपाली साहित्यिक कृतिमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अवस्था प्रभाव र कारण अध्ययन गरी भाषिक बोधगम्यता तथा सम्प्रेषणमा सघाउनु कोड मिश्रण अध्ययनको मूल उपयोगिता हुन्छ । 'पहेंलो घाम' उपन्यासमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन शीर्षकको अध्ययनले उक्त उपन्यासमा भाषिक तहमा, भाषिक तत्त्वमा अङ्ग्रेजी कोडको अध्ययन र

कोड मिश्रण हुनुका कारण पत्ता लगाई निष्कर्ष प्रस्तुत गरिएको छ । यसका प्रयोगजन्य उपयोगितालाई निम्न अनुसार उल्लेख गरिएको छ :

- नेपाली साहित्यिक कृतिमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको बढ्दो प्रयोगले समाजमा पारेको सकारात्मक र नकारात्मक प्रभाव थाहा पाउनु,
- पाठकको बौद्धिक स्तर ख्याल गरी सहज र सम्प्रेष्य खालका कोडहरू मिश्रण गर्नु,
- विभिन्न साहित्यिक कृतिका लेखकका लागि अत्यावश्यक अवस्थामा मात्रै अङ्ग्रेजी भाषाका कोड मिश्रण गर्न,
- भाषिक शुद्धतामा अभिवृद्धि गर्न,
- कोड मिश्रणका कारणले भाषिक सम्प्रेषण तथा बोधगम्यतामा देखापर्ने सम्भावित समस्याप्रति लेखकलाई सचेत गराउन,
- कोड मिश्रणका बारेमा खोज तथा अनुसन्धान गर्न चाहार्ने जिज्ञासु र अनुसन्धाताका लागि पनि यो अध्ययन उपयोगी हुनेछ ।
- सामाजिक भाषाविज्ञानमा अभिरुचि राख्ने शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूलाई सन्दर्भ सामग्रीको रूपमा सहयोग गर्ने देखिन्छ ।
- नेपाली भाषा साहित्यमा भाषिक शैली संरचनाको अध्ययन अध्यापन गर्ने शिक्षक विद्यार्थी सबैलाई सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।
- कोशविज्ञान, शैलीविज्ञान, अनुवादविज्ञान जस्ता विषयवस्तुका आधारबाट प्रायोगिक भाषाविज्ञानमा चाख राख्ने भाषावैज्ञानिक अनुसन्धातालाई विशेष उपयोगी हुन्छ ।
- नेपाली कथ्य तथा लेख्य भाषा साहित्यमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अवस्थाको अध्ययन गर्न प्रस्तुत अध्ययनले सहयोग गर्ने देखिन्छ ।
- अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणलाई सहज रूपमा स्वीकारी शिक्षण गर्न सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।
- ज्ञान विज्ञानका कुरालाई एक अर्को भाषिक समुदायमा हस्तान्तरण गर्न कोड मिश्रणको अध्ययनले सहयोग गर्दछ ।
- प्रस्तुत अध्ययनले भाषामा कोड मिश्रणको कारणहरू खोज्न सहयोग गर्ने देखिन्छ ।

७.४ सुभावरु

पहँलो घाम उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययनलाई वास्तविक तथ्याङ्कमा आधारित भएर पुरा गरिएको छ । प्रस्तुत अध्ययनले कोड मिश्रणको सैद्धान्तिक पक्षका साथसाथै व्यवहारिक ढङ्गले अन्य यस्तै अध्ययन अनुसन्धानका लागि अध्ययन विधि र अध्ययनका साधनहरू निर्माण गर्न सहयोग प्रधान गर्दछ । प्रस्तुत अध्ययन प्राज्ञिक प्रयोजनका लागि तयार गरिएको हुँदा यसका आफ्नै विशिष्टता र सीमा रहेका छन् । यो अध्ययनका सबै निष्कर्षहरू अन्य भाषा साहित्यको अध्ययनमा हुबहु सामान्यीकरण नहुन सक्छ । यस अध्ययनबाट प्राप्त निष्कर्षका आधारमा निम्न सुभावरु प्रस्तुत गरिएका छन् :

- (क) कोड मिश्रणसम्बन्धी परम्परागत तथा अवैज्ञानिक दृष्टिकोण हटाई आधुनिक तथा सकारात्मक धारणाको विकास गर्नुपर्ने,
- (ख) जटिल प्रकृतिका अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएका ठाउँमा लेखकले समानार्थी शब्द साथैमा उल्लेख गर्दा कृति आम पाठकका लागि बुझ्न सक्ने र सान्दर्भिक हुन्छ ।
- (ग) कोड मिश्रणको अध्ययनका लागि यस विषयमा भएका अध्ययनका आधारमा कोड मिश्रणको स्पष्ट आधार वा खाका तयार गरी अन्य अध्ययन अनुसन्धान गर्न सकिने,
- (घ) मौखिक भन्दा लिखित आधिकारिक मानिने हुनाले साहित्यकारहरूले आफ्नो मौखिक भाषाको गुणस्तर विकासमा प्रभाव नपर्ने सवालमा मात्र अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण गर्नु उपयुक्त हुने ।
- (ङ) विभिन्न तालिम अन्तर्क्रिया कार्यक्रम, कार्यशाला र सेमिनारहरूमा भाषावैज्ञानिक शिक्षाविद् पाठ्यक्रमविद्का साथै यससँग सम्बद्ध पक्षहरूमा कोड मिश्रणको प्रभावकारिताका विषयमा छलफल गरी व्यवहारिक प्रयोग दिन सकिने ।
- (च) कोड मिश्रण र यस सम्बन्धी भएका हालसम्मका प्राप्तिलाई सकारात्मक ढङ्गले आत्मसात् गर्दै नकारात्मक तथा ऋणात्मक खालका समस्या पन्छाउने जमर्को गर्नुपर्ने ।
- (छ) प्रयत्नवश जटिल प्रकृतिका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूलाई मिश्रण गर्नेभन्दा स्वभाविक रूपमा प्रयोग हुने कथ्य स्वरूपलाई निरन्तरता दिनु नै उपयुक्त हुन्छ ।

७.५ भावी अध्ययनका लागि सम्भावित शीर्षकहरू

- (क) गोरखापत्र दैनिकमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडमिश्रणको अध्ययन
- (ख) किशोरावस्थाका बालबालिकाले प्रयोग गर्ने अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन
- (ग) नेपाली चलचित्रमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन
- (घ) आधुनिक नेपाली गीतमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन
- (ङ) विज्ञापनको भाषामा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन
- (च) नेपाली शिक्षणमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन
- (छ) नेपाली हास्य व्यङ्ग्य निबन्ध अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन
- (ज) ई भाषामा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन
- (झ) शिषित र अशिषित व्यक्तिहरूको भाषामा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन
- (ञ) लेख्य र कथ्य भाषाको अन्तरमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन ।
- (ट) सामुदायिक विद्यालय र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययन

सन्दर्भ सूची

अधिकारी, उमेश (२०७०), *सुकरातको डायरी उपन्यासमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन*, स्नातकोत्तर शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०६५), *सामाजिक र प्रायोगिक भाषाविज्ञान* (चौथो सं.), काठमाडौं : रत्न पुस्तक भण्डार ।

आचार्य, कृष्णप्रसाद (२०६६), *सामान्य भाषाविज्ञान*, काठमाडौं : क्षितिज प्रकाशन ।

आचार्य, माधव र रामप्रसाद गौतम (२०६३), *सामाजिक भाषाविज्ञान तथा मनोभाषाविज्ञान* (दो.सं.), काठमाडौं : दीक्षान्त प्रकाशन ।

कार्की, दीपक (२०७२), *छापामारको छोरो कथासङ्ग्रहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोडमिश्रणको अध्ययन*, स्नातकोत्तर शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

गौतम, देवीप्रसाद र चौलागाईं, प्रेमप्रसाद (२०६७), *भाषाविज्ञान*, काठमाडौं : पाठ्यसामग्री पसल ।

घिमिरे, वासुदेव (२०६५), *सामाजिक भाषाविज्ञान*, काठमाडौं : वाङ्मय प्रकाशन तथा अनुसन्धान केन्द्र ।

ठकुरी, खड्गचन्द्र जङ्ग सेन (सन् २०१२), *इङ्लिस कोड मिक्सड इन द नेपाली समाचारपत्र डेल्ली*, स्नातकोत्तर शोधपत्र, अङ्ग्रेजी भाषा शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

ढकाल, भवानी प्रसाद (२०६९), *अन्तर्मनको यात्रा संस्मरणात्मक कृतिमा कोड मिश्रणको अध्ययन*, स्नातकोत्तर शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

देवकोटा, कविता (सन् २००९), *कोड मिक्सड इन नेपाली ड्रामाज*, स्नातकोत्तर शोधपत्र, अङ्ग्रेजी भाषा शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।

न्यौपाने, टंकप्रसाद र अन्य (२०६७), *सामान्य भाषाविज्ञान*, काठमाडौं : सनलाइट पब्लिकेसन ।

- पौडेल, गोपाल (२०७०), *सलजो उपन्यासमा प्रयुक्त कोड मिश्रणको अध्ययन*, स्नातकोत्तर शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।
- पौडेल, यमुना (सन् २००७), *इङ्लिस कोड मिक्सड इन प्रिन्ट मिडिया : अ केस अफ अन्नपूर्ण पोष्ट*, स्नातकोत्तर शोधपत्र, अङ्ग्रेजी भाषा शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।
- बडाल, परमेश्वर (सन् २००५), *कोड मिक्सड इन नेपाल सिनेमा : अ डिस्क्रिप्टिभ स्टडी*, स्नातकोत्तर शोधपत्र, अङ्ग्रेजी भाषा शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।
- बस्नेत, बद्रिका (२०७०), *कान्तिपुर पत्रिकाको विज्ञापन खण्डमा प्रयुक्त शब्दभण्डार तथा कोड मिश्रणको अध्ययन*, स्नातकोत्तर शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।
- भण्डारी, पारसमणि र अन्य (२०७१), *भाषिक अनुसन्धान विधि* (चौं.सं.), काठमाडौं : पिनाकल पब्लिकेसन प्रा.लि. ।
- भण्डारी, पारसमणि र पौड्याल, सालिकराम (२०७०), *सामाजिक भाषाविज्ञान र मनोभाषाविज्ञान* (ते.सं.), काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
- भण्डारी, विष्णु (२०७२), *पहेँलो घाम*, काठमाडौं: प्राइम बुक्स प्रा.लि. ।
- राई, राजु (२०७१), *फोसिल कथा सङ्ग्रहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रणको अध्ययन*, स्नातकोत्तर शोधपत्र, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, त्रि.वि., कीर्तिपुर ।